קבלה · בעל הסולם

הקדמה לספר פנים מאירות ומסבירות

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

הקדמה לספר פנים מאירות ומסבירות

מקור הטקסט: אור ברסלב

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/הקדמה-לספר-פנים-מאירות-ומסבירות/
הקובץ נוצר ב־17 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

אות א 4
אות ב 5
אות ג 5
אות ד 8
אות ה 9
אות ו 11
אות ז 12
אות ח 13
אות ט 15
אות י 16
אות יא 17
אות יב 18
אות יג 19
אות יד 21
אות טו 22
אות טז 23
אות יז 24
אות יח 25
אות יט 27
אות כ 29
אות כא 31
אות כב 32

בס"ד האתר ללימוד חכמת הקבלה

הקדמה לספר "פנים מאירות ומסבירות" | הרב יהודה אשלג

אות א

בשלהי עוקצין לא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום, שנאמר ה' עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום. ויש להשכיל בו רבות, א', מאין הוכיחו שאין יותר טוב לישראל מהשלום. ב' שבהכתוב מפורש שהשלום היא הברכה בעצמה, שכתוב נתינה בעוז וברכה בשלום ולדבריהם היה לו לומר נתינה בשלום. ג', למה נתחבר מאמר הזה לסיום הש"ס. גם צריך להבין פי' המלות דשלום ועוז, והורתם.

וכדי לפרש מאמר הזה על תכנו האמיתי, מוכרחין אנו לבוא בדרך ארוכה. כי עומק לב בעלי הגדה לאין חקר. ובצדק דיבר הרב בעל אפיקי יהודא ז"ל, בפירוש דברי חז"ל, על הפסוק, סמכוני באשישות אלו הלכות, רפדוני בתפוחים אלו הגדות, ופירשו ז"ל, כי כל עניני התורה והמצוה, יש בהם נגלה ונסתר, כמוש"כ תפוחי זהב במשכיות כסף דבר דבר על אופניו, אמנם ההלכות דומין לאשישי יין, אשר הנותן לחבירו מתנה גביע כסף עם יין, הרי תוכו וברו שניהם חשובים, שהרי גם הגביע יש לו ערך בפני עצמו, כמו היין שבתוכו, משא"כ ההגדות, המה נמשלים לתפוחים, שתוכו נאכל וחיצוניותו נזרקת, שאין להחיצוניות ערך של כלום, ונמצא כל הערך והחשיבות רק בהפנימיות והתוך. וכן בדברי הגדה אין בהפשטיות הנראה לעינים שום מובן וחפץ, זולת בתוכן הפנימי הגנוז בהדברים, שאינם נבנים אלא על אדני חכמת האמת, המסור ליחידי סגולה, עכ"ל בשינוי לשון.

ומי יהין להוציא זה מלב ההמון, ולברר דרכיהם, שאין השגתם שלימה גם בשני חלקי התורה הנק' פשט ודרוש. אשר סדר ד' חלקי התורה פרד"ס לפי דעתם, שמתחילה מבינים הפשט, ואח"כ הדרוש, ואח"כ הרמז, ובסוף הכל מבינים הסוד. אמנם איתא, בסידור הגר"א ז"ל שתחילת ההשגה מתחלת מהסוד, ואחר שמשיגין חלק הסוד שבתורה, אפשר להשיג חלק הדרוש ואח"כ חלק הרמז ואחר שזוכה האדם להשתלם בג' חלקי התורה האלו על בוריים. אז זוכה להשיג חלק הפשט שבתורה. והיינו דאמרו ז"ל במסכת תענית זכה נעשה לו סם חיים לא זכה נעשה לו סם מות. כי לזכיה גדולה אנו צריכים להבין בפשטי המקראות. להיותינו מחוייבים להשיג מקודם ג' החלקים שבפנימיות התורה, אשר הפשט מלביש אותם, והפשט לא יופשט, ואם עדיין לא זכה לזה, לרחמים גדולים הוא צריך שלא יהיה נעשית לו סמא דמותא ח"ו, ולאפוקי

מטענת המתרשלים בהשגת הפנימיות, ואומרים בלבם דיינו בהשגת הפשט, והלואי שנשיג אותה, והיינו שמחים בחלקינו, שדבריהם דומים למי שרוצה לעלות על המדרגה הרביעית, בטרם שיפסוע על ג' מדרגות הראשונות.

אות ב

אמנם לפי"ז צריכים להבין ההעלמה הגדולה הנוהגת בפנימיות התורה, כמש"א במסכת חגיגה אין דורשין במעשה בראשית בשנים ולא במרכבה ביחיד. וכן כל הספרים המצויים לנו במקצוע הזה, חתומים וסתומים לעיני כל ההמון לא יבינו זולת השרידים אשר ה' קורא אותם, בהיותם כבר מבינים את השרשים, מדעתם, ובקבלה מפה אל פה. אשר הוא תמיה רבתי איך מונעים תהלוכות החכמה והתבונה מקרב העם אשר הוא כל חייתם ואורך ימיהם, ולכאורה הוא עון פלילי שע"כ אמרו ז"ל במדרש רבה בראשית על אחז שע"כ נקרא אחז בשביל שאחז בתי כנסיות ובתי מדרשות וכו', דע"כ גדלה אשמתו וכו'. וכן חוק הטבע אשר עינו של אדם צרה, להאציל מהונו ורכושו לאחרים, אבל כלום יש לך מי שעינו צרה, מלהאציל מחכמתו ותבונתו על אחרים, ואדרבה ביותר ממה שהעגל רוצה לינק הפרה רוצה להניק, ומכ"ש בתורת ה' וחפצו ית'.

אמנם כן אנו מוצאים תעלומות בחכמה, אפי' בחכמים החיצונים, בדורות שעברו. ואיתא בהקדמתו של הר"מ בוטריל ז"ל לפירושו על ספר יצירה, מאמר בשם אפלטון שהזהיר לתלמידיו כלשון הזה "אל תמסרו החכמה למי שאינו יודע מעלתה", וכן הזהיר אריסטו "אל תמסרו החכמה למי שאין ראוי לה פן תחמסוה" והוא ז"ל פירשו, אשר אם החכם מלמד חכמה למי שאינו הגון לה, הוא חומס את החכמה ומשחיתה, עכ"ל. ולא כן עושים חכמים החיצונים שבדורותינו, אלא אדרבא מתאמצים להרחיב שערי חכמתם לכל מרחבי ההמון, בלי שום גדרים ותנאים. ולכאורה יש טענה גדולה על חכמיהם הראשונים, שסגרו דלתי חכמתם על קומץ קטן מיחידי סגולה, שמצאו מוכשרים אלי' ומרבית העם עזבו לגשש קיר.

אות ג

ואסביר הענין, כי ד' מפלגות אנו מבחינים במין המדבר, במדרגה זה על זה, שהם. המון עם, גבורים, עשירים, חכמים, והם שוים בערך, לד' מדרגות שבכלל המציאות, הנקרא דומם צומח, חי, מדבר. אשר הדומם, מוכשר להוציא ג' הסגולות, צומח, חי, מדבר, ואנו מבחינים ג' ערכים, בכמות הכח מהמועיל והמזיק שיש בהם. כח הקטן שבהם, הוא

הצומח, כי הגם שפעולת הצמח, בקרבת המועיל שלה ובדחית המזיק לה דומה, למין האדם והחי, אמנם אין בה הרגש נבדל לענין זה אלא כח כללי משותף לכל מיני הצמחים שבעולם, שפועל בהם מלאכה הזו. נוסף עליהם מין **החי**, שבכל בריה ובריה בפני עצמה יש הרגש פרטי לעצמו, לקרבת המועיל ולהרחקת המזיק, ויוצא לנו בזה, ערך בעל חי פרטי אחד, משתוה עם ערך כל מיני הצמחים שבהמציאות כי זה כח המרגיש בברורי מועיל ומזיק, שישנם לכללות כל מין הצומח, נמצא בבריה פרטית אחת ממין החי נבדל ברשותו לעצמו. והנה כח המרגיש הזה הנוהג במין החי, הוא מוגבל מאד במקום ובזמן, להיות ההרגש אינו פועל בריחוק מקום כחוט השערה מחוץ לגופו, וכן אינו מרגיש מחוץ לזמנו, כלומר, בעבר ובעתיד, אלא באותו רגע שהוא דבוק בה לבד. נוסף עליהם מין **המדבר**, **המורכב** מכח המרגיש וכח השכלי יחד ולפיכך אין כחו מוגבל בזמן ומקום, לקרבת המועילו ולהרחקת המזיק לו, כמו מין החי, והוא בסיבת המדע שלו, שהוא ענין רוחני, שאינו מוגבל בזמן ומקום, ויכול להשכיל בכל הבריות למקומותיהם בכל המציאות, וכן בעוברות ועתידות משנות דור ודור, ונמצא ע"כ, ערך איש פרטי אחד ממין המדבר, משתוה עם ערך כללות הכחות, שבמין הצמחים ומין החי, שישנם בכל המציאות בזה הזמן, וכן בכל הדורות שעברו, להיות כחו מקיף אותם, וכולל בפרטיותו עצמו, לכל כחותיהם יחד.

ומשפט הזה נוהג ג"כ בד' המפלגות שבמדרגת מין האדם דהיינו המון עם, עשירים, גבורים, חכמים, דודאי כולם באים מן המון העם, שהם הדרגה הא', ע"ד הכל היה מן העפר, ואמנם ודאי כל מעלתה, וזכות קיומה של העפר, הוא לפי ערך ג' הסגולות צומח, חי, מדבר, שהיא מוציאה מתוכה. כן ישוער מעלת ההמון עם, כפי הסגולות שמוציאים מתוכה, דע"כ מתחברים גם המה בצורת פני אדם. ולמען זה, הטביע השי"ת, בכללות ההמון, ג' הנטיות, שנקראים קנאה, ותאוה, וכבוד, שבחמתם מתפתח ההמון דרגה אחר דרגה, להוציא מקרבו פני אדם שלם. והנה ע"י נטית התאוה, מוציאים מתוכם את העשירים, שהמובחרים מהם ברצון חזק, וגם תאוה להם, נמצאים מצטיינים בהשגת העשירות, שהמה דרגה הראשונה להתפתחות ההמון, ובדומה לדרגת הצומח, שבכלל מציאות, אשר כח נכרי מושל עליהם, להנטותם לסגולתם, שהרי כח התאוה במין האדם, כח זר הוא, ומושאל ממין החי. וע"י נטיית הכבוד, מוציאים מתוכם את הגבורים אנשי השם, המה המושלים בבית הכנסת, ובעיר וכדומה, שבעלי רצון החזק שבהם, וגם נטיית הכבוד להם, נמצאים מצטיינים בהשגת ממשלה, והמה דרגה הב' להתפתחות ההמון, ובדומה לדרגת מין החי שבכלל המציאות, אשר כח הפועל שבהם, כבר מצוי במהותם

בפני עצמם, כאמור לעיל שהרי נטיית הכבוד, נבדלת היא למין האדם בפני עצמו, ועמה חפץ הממשלה, כמו"ש כל שתה תחת רגליו (תהילים ח, ז) וע"י נטיית הקנאה מוציאים מתוכם את החכמים, כמש"א ז"ל קנאת סופרים תרבה חכמה, שבעלי רצון חזק, ונטיית הקנאה להם, נמצאים מצטיינים בהשגת חכמה ומושכלות, ובדומה, לדרגת מין המדבר שבכלל המציאות, אשר כח הפועל שבהם, בלתי מוגבל בזמן ומקום אלא כללי ומקיף לכל פרטי העולם, ולכל הזמנים, כאמור לעיל, וכן מטבע אש הקנאה הוא כללי ומקפת לכל המציאות, ולכל הזמנים כי זהו משפט הקנאה, שבאם שלא היה רואה זה החפץ אצל חברו, לא היה מתעורר לחשוק אליו כל עיקר, ונמצא שאין הרגשת החסרון מתוך מה שחסר לו, אלא מתוך מה שיש לחבריו, שהמה כל בני אדם וחוה, מכל הדורות, אשר ע"כ, אין קצה לכח הפועל הזה, וע"כ מוכשר לתפקידו הנשא והנעלה.

אמנם הנשארים בלי שום סגולה, היא, מפני שאין להם רצון חזק, וע"כ כל ג' הנטיות הנזכרים, משמשים להם יחד בערבוביא, לפעמים מתאוים, ולפעמים מתקנאים, ולפעמים חושקים כבוד, ורצונם נשבר לרסיסים, ודומים לקטנים, שכל מה שרואים חושקים, ולא יעלה בידם, מהשגה של כלום, ולפיכך יהיה ערכם כמו קש וסובין, הנשארים אחרי הקמח. **ונודע** שכח המועיל וכח המזיק, עולים בקנה אחד, כלומר, כמה שמסוגל להועיל, כן מסוגל להזיק, ולפיכך כיון שאדם פרטי אחד, עולה כחו על כל הבהמה והחי מכל הדורות והזמנים כנ"ל, כן כח המזיק שבו עולה על כולנה. וע"כ כל עוד שאינו ראוי למעלתו, באופן שישמש בכחו רק להועיל, לשמירה יתירה הוא צריך, שלא יקנה מדה מרובה ממעלת האדם, שהיא החכמה והמדע. ולמען זה הסתירו החכמים הראשונים את החכמה, ממרחבי ההמון, מפחד שלא יארע להם תלמידים שאינם הגונים, וישמשו עם כח החכמה, להרע ולהזיק, ונמצאים פורצים בתאותם ופראיותם הבהמית, בכחו הגדול של האדם, ויחריבו את הישוב כולו.

ואחר שנתמעטו הדורות, וחכמיהם בעצמם החלו לחשוק לשני שולחנות, לאמור לחיים טובים גם לחומריותם, ולכן נתקרבה דעתם גם להההמון, ויסחרו עמהם, ומכרו החכמה באתנן זונה ובמחיר כלב, ומאז נהרס החומה הבצורה, אשר שתו עליה הראשונים, ויחמסוה להם ההמונים, והפראים, מלאו ידיהם בכח אנשים, והחזיקו בחכמה ויקרעו אותה, חציה ירשו המנאפים, וחציה למרצחים, וישימוה לחרפה לדראון עולם, כיום הזה.

אות ד

ומזה תשפוט לחכמת האמת, אשר כל החכמות החיצוניות כלולים בתוכה, שהמה שבע נערותיה הקטנות, כנודע, והוא שלימות מין האדם, והמטרה שכל העולמות בשבילה נבראו, כמ"ש אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמתי, אשר ע"כ גדרו לנו חז"ל (אבות ד', משנה ה'), דאשתמש בתנא חלף, ע"ש, כי אסרו לנו להנות בסיבתה, הנאה של כלום לחיי הבשרים. והיא שעמדה לנו עד היום הזה, להחזיק בחיל וחומה, על חכמת האמת, וכל נכרי וזר, לא יתפרץ להיכנס אליה פנימה, גם לא ישומו בכליהם, לצאת ולסחור עמה בשוק, במקרה החכמים החיצונים כי כל הנכנסים כבר נבדקו בשבע בדיקות, עד שהיה בטוחים מכל חשש וחשד של כלום.

ואחר הדברים והאמת הזה, אנו מוצאים לכאורה, סתירה גדולה מקצה אל הקצה, בדברי חז"ל, דאיתא בזוהר דבעקבתא דמשיחא עתידא חכמתא דא להתגלות, אפילו לצעירי ימים. אשר לפי האמור נמצינו למדים, שבעקבתא דמשיחא, יהיה כל הדור ההוא בתכלית הגובה, עד שאין אנו צריכים לשום שמירה, ויתפתחו מעיינות החכמה, להשקות כל הגוי כולו. אמנם במסכת סוטה מ"ט וסנהדרין צ"ז ע"א, אמרו ז"ל דבעקבתא דמשיחא חוצפה יסגה וכו' חכמת הסופרים תסרח וכו' ויראי חטא ימאסו וכו'. והנה מפורש שאין עוד כדור הזה לרוע ואיך מכלכלים לב' המאמרים האלה שודאי אלו ואלו דברי אלקים חיים.

והענין הוא, כי כל שמירה המעולה, ונעילת הדלת על היכל החכמה, הוא, מפחד האנשים שרוח קנאת סופרים שבהם, מעורב בכח התאוה, והכבוד, ואין קנאתם מוגבלת, בחפץ החכמה ומושכלות לבד. ובזה נמצאים ב' המאמרים הנ"ל צדקו יחדיו, שבא זה ולימד על זה, כי מאחר שפני הדור כפני הכלב, כלומר שצוחין ככלבא הב הב, ויראי חטא ימאסו, וחכמת חכמים תסרח בהם, ממילא מותר להרחיב שערי החכמה, ולהסיר השמירה המעולה, להיותה בטוחה מאליה, מחמס ועושק, ואין עוד פחד מתלמיד שאינו הגון, שיטול אותה למכור בשוק, להמון עם, החומרים, היות שלא ימצא להם קונים על סחורה זו, כי כבר נמאסת בעיניהם, וכיון שאין עוד תקוה לנחול תאוה וכבוד על ידיה, נעשת בזה, בטוחה ומשומרת מאליה, שכל זר לא יקרב, זולת אוהבי חכמה ותושיה לבד, ולפיכך יוסר כל בדיקה מהנכנסים, עד שגם צעירי ימים יוכלו לזכות בה.

ובזה תבין אמרם ז"ל, סנהדרין צ"ח ע"א, אין בן דוד בא אלא בדור שכולו זכאי או כולו חייב שתמוה מאד דכל כמה שימצא איזה זכאים בדור, יהיה מעכבים הגאולה, אלא יתמו הזכאים חלילה מהארץ, ואז יהיה היכולת לביאת המשיח, אתמהא.

אמנם צריך להבין מאד מאד, שזה ענין של הגאולה, וביאת המשיח המקוה לנו בב"א, הוא ענין תכלית הגובה של שלימות ההשגה והדעת כמו"ש ולא ילמדו עוד איש את רעהו לדעת את ה' כי כולם ידעו אותי מגדלם ועד קטנם וכו', אלא שעם שלימות הדעת נשלמים גם הגופות כמ"ש ישעיה ס"ה, הנער בן מאה שנה ימות וכו' וכאשר יושלמו בני ישראל, עם דעת השלם יתגברו מעיינות התבונה והדעת מעל לגבול ישראל וישקו לכל אומות העולם, כמ"ש ישעיה י"א כי מלאה הארץ דעה את ה' וכו' וכמו"ש וינהרו אל ה' ואל טובו וכו' והתגברות הדעת הזה הוא ענין התפשטות מלכות המשיח אל כל האומות ולאפוקי מהמון עם גסי החומר, שלהיות דמיונם דבוק בשלימות כח האגרוף, וע"כ נחקק בדמיונם, ענין התפשטות מלכות ישראל על האומות, אך ורק במין שליטה הנוהג מגופות על גופות, ליטול שכרם משלם בגאוה גדולה, להתגאות על כל בני חלד, ומה אעשה להם אם כבר חז"ל דחו כל אותם, וכמותם מקהל ה', באמרם כל המתגאה אומר הקב"ה אין אני והוא יכולים לדור במדור אחד. וכן לאפוקי מאותם הטועים, ושופטים דכשם שמציאות הגוף, בהכרח שיהיה מוקדם בזמן, למציאות הנשמה, והמושכלות השלימות, כך, שלימות הגוף וצרכיו, מוקדמים בזמן להשגת הנשמה, ושלימות המושכלות, באופן שגוף חלש נמנע מהשגת מושכלות שלימות, שזה טעות מר וקשה ממות, היות שלא יצויר כלל ועיקר גוף מושלם, בטרם שהשיג דעת השלם, להיותו לפי עצמו, שק מנוקב ובור נשבר, לא יכיל משהו תועלת לא לו ולא לאחרים. זולת, עם השגת הדעת השלימה, שאז עולה גם הגוף לשלימותו עמה בקנה אחד ממש, וזה הדין נוהג בין בפרטים ובין בהכלל יחד, ועיין כל זה, בזוהר פרשת שלח בענין המרגלים, שהאריך בזה עש"ה.

אות ה

ובזה תבין מש"כ בזוהר דבחבורא דא יפקון בני ישראל מגלותא, וכן עוד בהרבה מקומות, שאך ורק בהתפשטות חכמת הקבלה ברוב עם, נזכה לגאולה השלמה, וכן אמרו ז"ל המאור שבה מחזירו למוטב, ודקדקו זה בכונה גדולה להורותינו דרק המאור שבתוכיותה, כתפוחי זהב במשכיות כסף בה צרור זו הסגולה, להחזיר האדם למוטב, דהן היחיד והן האומה, לא ישלימו הכונה, שעליה נבראו, זולת בהשגת פנימיות התורה וסודותיה, והגם ששלימות הדעת מקוה לנו, בביאת משיח צדקינו, אמנם כתיב יהיב חכמתא לחכימין וכו' ואומר ובלב כל חכם לב נתתי חכמה, וע"כ להתפשטות גדול של חכמת האמת בקרב העם, אנו צריכין מקודם, באופן שנהיה ראוים לקבל התועלת

ממשיח צדקינו, ולפיכך תלוים המה התפשטות החכמה וביאת משיח צדקנו זה בזה, והבן היטב.

וכיון שכן הרי אנו מחויבים לקבוע מדרשות ולחבר ספרים, כדי למהר תפוצת החכמה במרחבי האומה, ולא היה כן בזמן הקודם מפני היראה מתערובת תלמידים שאינם מהוגנים, כמו שהארכנו לעיל, וממילא היה זה לעיקר הסיבה של אריכת הגלות בעוה"ר עד היום הזה, והיינו שאמרו חז"ל אין משיח בן דוד בא אלא בדור שכולו זכאי, היינו שכולם יהיה פרושים מרדיפה אחר התאוה והכבוד, שאז יהיה אפשר לקבוע מדרשות ברבים, להכינם לביאת מב"ד כנ"ל. או בדור שכולו חייב דהיינו בדור כזה, שפני הדור הוא כפני הכלב, ויראי חטא ימאסו, וחכמת סופרים תסרח בהם וכו', אשר אז לאידך גיסא, יהיה אפשר להסיר השמירה היתירה, וכל הנשאר בבית יעקב ולבו דופק להשגת החכמה והתכלית, קדוש יאמר לו ויבוא וילמוד כי אין עוד חשד ופחד, פן ואולי לא ישאר עומד על מדותיו ויצא ויסחור אותה בשוק, כי כבר אפס קונה מההמון כולו, וכבר החכמה מאוסה בעיניהם באופן שאין להשיג תמורתה, לא תאוה ולא כבוד, **ולפיכך כל הרוצה לכנוס יבוא ויכנוס, וישוטטו רבים ויתרבה הדעת בכל אותם הכדאים לה, ובזה נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו ופדות נפשינו בב"א.**

ועפ"י הדברים האלה, הסרתי מעלי טענה גדולה, בזה שהרהבתי מכל הקודמים אותי, ובאתי בספרי זה, בגילוי יסודות החכמה שדרכן לכסות, שעד הנה לא עבר בה אדם עוד, דהיינו מהות העשר ספירות לכל משפטיהם, בישר וחוזר, ופנימי ומקיף, וסוד ההכאה, וסוד ההזדככות אשר המחברים שקדמוני, בכונה פזרו הדברים הנה והנה, וברמיזות דקות, באופן שידו של אדם אינו ראוי לקבץ אותם אשר אנכי באורו יתברך שהופיע עלי, ובעזרת רבותי קבצתי אותם, וגליתי הדברים די באר, ובצביונם הרוחני, למעלה מן המקום ולמעלה מהזמן. והיו יכולים לבוא עלי בטענה גדולה, ממה נפשך, אם אין פה נוספות על רבותי, א"כ האר"י ז"ל ורח"ו ז"ל, בעצמם והמחברים האמיתיים מפרשי דבריהם, היו יכולים לגלות ולבאר הדברים בביאור גלוי, כמו שעשיתי אנכי, ואם נפשך לאמר שלפניהם היה גלוי, א"כ מי הוא המחבר הזה, אשר ודאי, זכות גדול היה לו להיות עפר ואפר תחת כפות רגליהם ז"ל, לומר שנחלתו שפרה לו ה' יותר מנחלתם. אמנם כן, לא הוספתי על רבותי, ולא באתי בחדשות כמו שתראה במראה המקומות, ע"י החיבור, שכל דברי כבר רשום וכתוב, בשמנה שערים, ובעה"ח, ומבוא שערים, מהאר"י ז"ל, ולא הוספתי עליהם אף מלה אחת, אלא המה כיונו לכסות הדברים, וע"כ פזרו אותם אחת הנה ואחת הנה, והוא מפני שדורם לא היה עוד כולו חייב, והיו צריכים לשמירה יתירה,

כנ"ל, משא"כ אנו שבעוה"ר נתקיימה בנו כל דברי רז"ל האמורים מראש לעקבתא דמשיחא, שבדור כזה שוב אין פחד מלגלות חכמה, כמו שהארכנו לעיל, וע"כ דברי מגולים ומסודרים.

אות ו

ועתה בנים שמעו לי, כן החכמה בחוץ תרונה, והנה עתה מרחובות קוראה אליכם מי לה' אלי, לא דבר ריק אני מכם, כי אני חייכם ואורך ימיכם, כי לא נבראתם לחזור אחר מעשה דגן, ותפוחי אדמה אתם וחמוריכם באבוס אחד. וכמו שלא יהיה **מטרת החמור לשמש את כל חמורי עולם בני גילו, כן לא** יהיה **מטרת האדם, לשמש את כל גופות הבריות בני גילו של גופו הבהמי, אבל מטרת החמור לשמש האדם הנעלה הימנו כדי להועילו, ומטרת האדם לשמש להשי"ת ולהשלים כונתו** כמו שאמר בן זומא, כל אלו לא נבראו אלא לשמשיני, ואני לשמש את קוני, ואומר כל פעל ה' למענהו, כי השי"ת חושק ומתאוה אל השלמתינו כמו שאמרו בבראשית רבה פ"ח בדבר בריאת האדם, וז"ל שהמלאכים אמרו לפניו יתברך, מה אנוש כי תזכרנו ובן אדם כי תפקדנו, הצרה הזאת למה לך, אמר להם הקב"ה, א"כ צונה ואלפים למה וכו' למה הדבר דומה, למלך שהיה לו מגדול מלא מכל טוב, ואין לו אורחים מה הנאה למלך שמלאו וכו'. מיד אמרו לפניו, ה' אדונינו מה אדיר שמך בכל הארץ, עביד מאי דהניי לך עכ"ל, לכאורה יש להרהר אחר המליצה הזאת, כי איפוא מצוי ועומד, זה המגדל המלא מכל טוב, אשר בזמנינו זה, באמת, שהינו ממלאים אותו אורחים על כל גדותיו. אמנם כנים הדברים, כי הנך רואה שלא טענו המלאכים, על שום בריה מכל הבריות שנבראו בששת ימי בראשית, זולת על מין האדם לבד, והוא להיותו נברא בצלם אלקים, ומורכב מעליונים ותחתונים יחד, והמלאכים, שראו את זה, כן תמהו ונבהלו, איך נפש הרוחני זכה וברה תרד מרום המעלה, ולבוא ולדור בכפיפה אחת, עם גוף הבהמי המזוהם הזה, והיינו שתמהו הצרה הזאת למה לך. ולזה הגיע להם התשובה, שמכבר נמצא מגדל מלא מכל טוב, וריקן מאורחים, וכדי למלאותו באורחין, למציאותו של אדם זה, המורכב מעליונים ותחתונים יחד, אנו צריכין, ולסיבה זו, בהכרח שתתלבש הנפש הזכה וברה, בצרה של הגוף המזוהם הזה, ומיד הבינו זה, ואמרו עביד מאי דהניי לך.

ותדע שזה המגדל המלא מכל טוב, יורה כללות העונג והטוב, שבשבילו ברא את הנבראים, ע"ד שאמרו ז"ל שמדרך הטוב להטיב, וע"כ ברא העולמות, כדי להנות לנבראיו. (והארכנו ענינו בפמ"ס ענף א' ומשם תדרשנו), וכיון שאין ענין עבר ועתיד

נוהג בו ית' צריך להשכיל שתיכף כשחשב לבראות נבראים ולהנות אותם תיכף יצאו ונתהוו מלפניו יתברך, הם וכל מילואיהם מהעונג והטוב, יחד, כמו שחשב עליהם. והיינו דאיתא בספר "חפצי בה" מהאר"י ז"ל שכל העולמות עליונים ותחתונים כלולים בא"ס ב"ה, עוד מטרם הצמצם בסוד הוא ושמו אחד, ע"ש בפ"א. ומקרה הצמצום, שהוא השורש לעולמות אבי"ע המוגבלים עד לעוה"ז, קרה, מפאת כללות שרשי הנשמות בעצמם, מחשקם להשוות צורתם ביותר להמאציל ית' שהוא ענין דביקות. כמו שנתבאר שם, שפירוד ודביקות בכל רוחני, לא יתכן, זולת בערכין של שיווי הצורה, או שינוי הצורה,

ומתוך שרצה יתברך להנותם נטבע בהמקבלים בהכרח הרצון לקבל הנאתם, שבזה נשתנה צורתם הימנו יתברך, להיות צורה זו אינו נוהגת כלל ועיקר בגדר המאציל ית' דממי יקבל ח"ו. ולתיקון זה נעשה הצמצום והגבול, עד ליציאת עוה"ז, למציאות התלבשות נשמה בגוף גשמי, שבהיותו עוסק בתורה ועבודה ע"מ להשפיע נ"ר ליוצרו, תשוב צורת הקבלה להתאחד בעל מנת להשפיע. והוא שיעור הכתוב ולדבקה בו וכו' כי אז משוה צורתו ליוצרו, אשר שיווי הצורה הוא דביקות ברוחני כאמור וכשנגמר ענין הדביקות, בכל חלקי הנשמה על מילואם, ישובו העולמות לבחי' א"ס, כמו שהיו מטרם הצמצום. ובארצם ירשו משנה, כי אז יוכלו לשוב ולקבל כל העונג והטוב המוכן להם מכבר בעולם א"ס ב"ה, כאמור, ונוסף עוד כי עתה מוכנים לדביקות אמיתי, בלי שינוי צורה כלל, כי כבר גם הקבלה שלהם אינה להנאת עצמם, אלא להשפיע נ"ר ליוצרם, ונמצאים משתוים בצורת השפעה להמאציל יתברך, וכבר הרחבתי דברים אלו בטוב טעם, בפמ"ס בענף א' עש"ה.

אות ז

ובזה תבין אמרם ז"ל, אשר השכינה בתחתונים צורך גבוה, שמאמר הזה מתמיה מאד. אמנם עולה בקנה אחד עם האמור במדרש הנזכר, שדימו הענין למלך שיש לו מגדל מלא מכל טוב, ואין לו אורחים, אשר ודאי, לאורחים יושב ומצפה, דאם לא כן, נמצא כל ההכנה ללא הועיל ולתוהו, וכדומה, למלך גדול שנולד לו בן לעת זקנתו, שהיה חביב לו ביותר, וע"כ, מיום הולדו חשב בעדו מחשבות, וקבץ כל הספרים והחכמים המצוינים שבהמדינה, ועשה בעדו בית מדרש לחכמה, וקבץ כל הבנאים המצוינים ובנה לו היכלי עונג, וקבץ כל בעלי הניגון ושיר ועשה לו בתי זמרה, וקבץ ממיטב המבשלים והאופים שבמרחבי המדינה והמציא לו מכל מעדני עולם וכו'. והנה נגדל הבן ובא בשנים, והוא

סכל, אין לו חפץ במושכלות, והוא סומא אינו רואה ואינו מרגיש, מיופי הבנינים, והוא חרש לא ישמע בקול שרים ושרות, והוא חלה במחלת צוקר, אינו רשאי לאכול אלא פת קיבר לבד, והנה כדי בזיון וקצף.

ובזה תבין אמרם ז"ל על הפסוק, אני ה' בעתה אחישנה ופירשו בסנהדרין צ"ח לא זכו בעתה זכו אחישנה. היות שיש ב' דרכים להשגת המטרה הנזכרת, או ע"י תשומת לב מעצמם, שהוא נקרא דרך תשובה, ואם יזכו לזה יקויים בהם אחישנה, כלומר, שאין על זה זמן קצוב, אלא מתי שיזכו יוגמר התיקון, כמובן. ואם לא יזכו לתשומת לב, יש דרך אחר, שנקרא דרך יסורין, ע"ד שאמרו ז"ל סנהדרין צ"ז אני מעמיד להם מלך כהמן, ובע"כ חוזרים למוטב, והיינו בעתה כי ע"ז יש זמן קצוב. וירצו בזה. להורות לנו, שלא דרכיו ית' דרכינו וכו', וע"כ לא יארע לו ית' מקרה מלך בו"ד הנ"ל, אשר טרח והכין כ"כ גדולות ונצורות, בשביל בנו החביב, ולבסוף נמצא מתאנה מכל וכל, וכל הוצאתו וטרחתו לשוא ולתוהו לבזיון וקצף, אולם השי"ת כל מעשיו בטוחים ונאמנים, ודין אונאה אין נוהג בו ח"ו, והיינו שאמרו ז"ל, לא זכו בעתה, ומה שלא יעשה החפץ יעשה הזמן וכמ"ש בפמ"ס סוף ע"א, בשיעור הכתוב התשלח ברקים וילכו ויאמרו לך הנני ע"ש, דיש דרך היסורין שמסוגל למרק כל חוסר וגשם, עדי שיבין, איך מוציאים ראש מתוך האבוס הבהמי, כדי להגביה על ולעלות ולטפס על דרגת סולם האושר וההצלחה האנושית, כי ישוב ויתדבק בשרשו וישלים הכונה.

אות ח

ולפיכך בואו והבינו, כמה וכמה יש לנו להחזיק טובה לרבותינו המשפיעים אלינו אורותיהם הקדושים ומוסרים נפשם להטיב לנפשינו, שנמצאים עומדים בתוך, בין דרך היסורים הקשים, ובין דרך תשובה, ומצילים אותנו משאול תחתית הקשה ממות, ומרגילין אותנו להגיענו לשמי עונג, לגובה העידון והנועם שהיא חלקינו, המוכן וממתין עלינו מכל מראש כנ"ל, אשר כאו"א פועל בדורו כפי עוצם אור תורתו וקדושתו, וכבר אמרו ז"ל אין לך דור שאין בו כאברהם יצחק ויעקב. אמנם זה האיש האלקי רבינו יצחק לוריא ז"ל, טרח ומצא בעדינו מלא מדתו, הגדיל הפליא על קודמיו, ואם היה לי לשון מדברת גדולות הייתי משבח אותו יום, שנגלה חכמתו כמעט כיום אשר נתנה תורה לישראל. אין די מלה בשיעור פעולתו הקדושה בעדינו, כי היו דלתי ההשגה נעולים בדלתים ובריח, ובא ופתחם אלינו, באופן, שכל מי שמשתוקק לכנוס להיכל המלך פנימה, אין צריך כי אם קדושה וטהרה ולילך למרחץ, ולגלח שערו וללבוש בגדים נקיים,

כדי לעמוד לפני המלכות העליונה, כיאות. והנך מוצא בן ל"ח שנה, הכריע בחכמתו הקדושה לכל קודמיו עד הגאונים ועד בכלל. וכל ישישי ארץ אבירי הרועים חברים ותלמידים של החכם האלקי הרמ"ק ז"ל, קמו עמדו לפניו, כתלמידים לפני הרב, וכן כל חכמי הדורות, אחריהם, עד היום הזה, איש מהם לא נעדר, משכו ידיהם מכל הספרים והחיבורים שקדמוהו, הן קבלת הרמ"ק, והן קבלת הראשונים וקבלת הגאונים, זכר כולם לברכה, וכל חיי רוחם הדביקו בחכמתו הק' ביחוד. ומובן מעצמו שלא על חנם זוכין לנצחון מוחלט, כמו שנחל אב החכמה ורך השנים הזה.

אולם לדאבון לבינו הצליח מעשה שטן, ונעשו מעקשים בדרך התפשטות חכמתו למרחבי עם קדוש, ומעוטא דמעוטא, החלו לכבוש אותם. והוא בעיקר מפני שהדברים נכתבו מפי השמועה, כמו שדרש בחכמה יום יום לפני תלמידיו שכבר היו ישישי ימים, ובקיאים גדולים בהשגת הזהר ותיקונים ועל פי רוב נערכו אמרותיו הקדושים, לפי השאלות העמוקים שהיה שואלים הימנו כל אחד לפי ענינו, ועל כן לא מסר החכמה על הסדרים הראוים, כמו בשאר החיבורים שקדמו אליו. ואנו מוצאים בכתבים שהיה האר"י ז"ל עצמו משתוקק לזה לעשות סדר בענינים, ועי' זה בשער מאמרי רשב"י בפירוש האדרא זוטא, בהקדמה קצרה של הרח"ו ז"ל. ונוסף על זה הוא קצרות זמן לימודו כי כל חיי בית מדרשו היה כי"ז חדשים, כמפורש בש' הגלגולים שער ח' דף מ"ט, כי הגיע ממצרים לצפת"ו, בשנת של"א ליצירה קרוב לימי הפסח, והרח"ו ז"ל היה אז בן כ"ט שנה, ובשנת של"ב ביום ועש"ק פרשת מו"מ, בר"ח מנחם אב נחלה וביום ג' דברים ה' מנ"א, נפטר לחיי עולם הבא ע"ש.

ואיתא שם עוד בשער ח' דף ע"א עמוד א' שבעת פטירתו נתן צוואה להרח"ו ז"ל שלא ילמד את החכמה לאחרים, ולו התיר לעסוק בה בפני עצמו בלחישה, אמנם לשאר החברים אסור להתעסק בהם כלל, כי אמר שלא הבינו החכמה כראוי, ע"ש בארוכה. והיא הסיבה אשר הרח"ו ז"ל לא סידר כלל את הכתבים, והניחם בלי סדרים, ומכ"ש שלא ביאר הקשרים מענין לענין, כדי שלא יהיה בזה כמו מלמד לאחרים, ולכן אנו מוצאים הימנו זהירות יתירה בזה כנודע להבקיאים בכהאר"י ז"ל.

ואלו הסדרים המצויים לפנינו בכתבי האר"י ז"ל, נערכו ונסדרו ע"י דור שלישי בג' זמנים, וע"י ג' מסדרים הראשון למסדרים היה החכם מהר"י צמח ז"ל, שהיה בזמן אחד עם מהר"א אזולאי ז"ל, שנפטר בשנת ת"ד, שהגיע לידו, חלק חשוב מהכתבים, וסידר מהם הרבה ספרים, והחשוב מהם, הוא הספר אדם ישר, שאסף בו שורש ועיקר כלל הדרושים מהמצויים לו, ומקצת ספרים שסידר הרב הנ"ל נאבדו, ובהקדמת ספרו קול

ברמה, מביא שם כל הספרים שסידר. מסדר השני הוא תלמידו החכם מהר"מ פאפריש ז"ל, והגדיל ביותר מרבו, ז"ל להיות שהגיע לידו, מחלק הכתבים שהיה בידי החכם מהר"ש וויטאל ז"ל, וסידר הרבה ספרים, החשוב מהם, הוא ספר עץ החיים, ופרי עץ חיים, שכוללים מרחבי החכמה, במלוא המובן. השלישי למסדרים, הוא החכם מהר"ש וויטאל ז"ל בן מוהר"ר חיים וויטאל ז"ל, והיה חכם גדול ומפורסם, הוא סידר שמונה שערים המפורסמים, מעזבון שהניח לו אביו ז"ל. ואנו רואים, שכל או"א מהמסדרים, לא היה לו כל הכתבים בשלימות, וזה גרם להם כובד גדול על סידורם של הענינים, שאינם מוכשרים כלל לאותם שאין להם בקיאות אמיתי בזוהר ותיקונים, וע"כ בני עליה הם מועטים.

אות ט

ותמור זה חביבה יתירה מודעת לנו מאתו יתברך שהגיענו וזכינו, לרוח אפינו הבעש"ט ז"ל, אשר פרשת גדולתו ועוצם קדושתו, למעלה מכל הגה ומכל מלה, לא התבוננו ולא יתבוננו בו, זולת אותם הזכאים ששמשו לאורו, וגם הם לשיעורין, כל או"א לפום מאי דקביל בלבי'. והן אמת, שאור תורתו וחכמתו הק', נבנים על אדני הקודש מהאר"י ז"ל ביחוד, אמנם אין ענינם דומה זה לזה כלל, ואסביר זה ע"ד משל למי שנטבע בנהר, והוא עולה ויורד כדרך הנטבעין, שלפעמים נגלים רק שערות ראשו, ואז מטכסים תחבולות, איך לתופסו ולהצילו דרך ראשו ולפעמים נראה גם גופו, ואז מטכסים תחבולות, לתופסו מכנגד לבו. כן הענין הזה, אחר שאיש ישראל נטבע במים הזדונים גלות העמים, מאז עד עתה, נמצא עולה ויורד, ולא כל הזמנים שוים, אשר בזמן האר"י ז"ל לא נראה אלא ראשו, וע"כ טרח האר"י ז"ל בעדינו, להצילנו דרך ראש, ובזמן הבעש"ט ז"ל היה הרוחה, וע"כ היה לברכה בעדינו, להצילנו מכנגד הלב, והיה לנו לתשועה גדולה ונאמנה.

ובעוה"ר חזר ונהפך הגלגל בדורינו זה, וירדנו פלאים, כמו מאגרא רמא לבירא עמיקתא, ונוסף עלינו התנגשות העמים, אשר בלבל כל העולם כולו, ונעשו הצרכים מרובים, והדעת קצרה, ומשובשה בזוהמת החומר, הנוטל חלק בראש, ועבדים רוכבים על סוסים, ושרים לארץ יהלכו, וכל הנאמר במתניתין במסכת סוטה הנ"ל נתקיימה בנו בעוה"ר ושוב נעשה מחיצה של ברזל, גם לאור הגדול הזה של הבעש"ט ז"ל, אשר אמרנו שהולך ואור עד נכון גאולתינו השלימה, ולא האמינו חכמי לב בהאפשרות בדור יבוא ולא יוכלו לראות לאורו, והנה חשכו עינינו נשינו טובה, ובראותי זה אמרתי עת לעשות, וע"כ קמתי

לפתוח בהרחבה פתחי אורה של האר"י ז"ל, שהוא הוא המסוגל ומוכשר גם לדורינו זה כנ"ל, וטובים השנים מהאחד.

ואין להאשימנו על הקיצור לשון הנוהג בחיבורי, להיות זה מותאם, ומוכשר לכל אוהבי חכמה, כי ריבוי הקנקנים מפיגין טעם היין, ויוכבד המושג על המעיין. ואין אנו אחראין לשמיני הלב, בשעדיין לא נברא הלשון להועילם, ובכל מקום שנותנים עיניהם, מזומן להם חפץ הכסילות, וכללא נקוט, שמאותו מקום שהחכם שואב מקורי חכמתו שואב משם הכסיל מקור אולתו. ובכלל אני עומד בראש ספרי ומזהיר שלא טרחתי כלל, לכל אותם האוהבים להסתכל בארובות, זולת לאותם שדבר ה' יקר להם, והולכים ומתגעגעים לנהור אחר ה' וטובו, בכדי להשלים המטרה שבשבילה נבראו, כי יתקיים בהם ברצות ה' הכתוב כל משחרי ימצאוננו וכו'.

אות י

ובא וראה דברי פי חכם, הר"א אבן עזרא ז"ל בספרו יסוד מורא דף ח' ע"ב, וז"ל בא"ד, ועתה שים לבך ודע, כי כל מצוות הכתובות, בתורה או המקובלות שתקנו האבות, אעפ"י שרובם הם במעשה או בפה, הכל הם לתקן הלב, כי כל לבבות דורש ה', וכל יצר מחשבות מבין. וכתוב, לישרים בלבותם, והפך זה לב חורש מחשבות וכו' ומצאתי פסוק אחד כולל לכל המצות, והוא, את ה' אלקיך תירא ואותו תעבוד, והנה מלת "תירא", כולל לכל מצות לא תעשה, בפה ולב ומעשה, וזו היא המדרגה הראשונה, שיעלה ממנה, אל עבודת ה' יתעלה, שהיא כוללת כל מצות עשה, ואלה, ירגלו לבו וידריכוהו, עד כי ידבק בהשם יתברך הנכבד, כי בעבור זה נברא האדם, כי לא נברא לקנות הון ולבנות בנינים וכו' ע"כ יש לו לבקש כל דבר שיביאנו לאהוב אותו ללמוד חכמה, ולבקש האמונה, וכו', וה' יפקח עיני לבו ויחדש בקרבו רוח אחרת, אז יהיה בחייו אהוב ליוצרו וכו'. ודע כי התורה לא נתנה אלא לאנשי לבב. כי התיבות כגויות, והטעמים כנשמות, ואם לא יבין הטעמים כל עמלו שוא ועמל ורוח, כמו המייגע עצמו לספור הדפין והתיבות שבספר רפואה, שמזאת היגיעה לא יוכל לרפאות מזור, וכמו גמל נושא משי, והוא לא יועיל להמשי, והמשי לא יועילנו, עכ"ל אות באות.

הנשאב מדבריו ז"ל, שהוא באחת, דהיינו לאחוז בהמטרה, שעליה האדם נברא. ואומר עליה, שהיא ענין הדביקות בהשם ית' הנכבד, ואומר ע"כ, שהאדם מחויב לחזור אחר התחבולות, שיביאנו לאהוב אותו, ללמוד חכמה ולחפש אמונה, עדי שיזכה שהש"י יפקח עיני לבו, ויחדש בקרבו רוח אחרת, שאז יהיה בחייו אהוב ליוצרו. ובכוונה גדולה

מדייק זה שיהיה בחייו אהוב ליוצרו, להורות, שכל עוד שלא זכה לקנין הזה, אין עבודתו שלימה, והעבודה בהכרח שנתנה לנו היום לעשותם. וכמו שמסיים על זה כי התורה לא נתנה אלא לאנשי לבב, כלומר, שהשיגו לב, לאהוב אותו ויחמדהו, שהם נקראים בלשון חכמים חכמי לב להיות שאין שם עוד רוח הבהמי היורד למטה, שאין היצה"ר שורה אלא בלב פנוי מחכמה. ומפרש ואומר שהתיבות כגויות, והטעמים כנשמות, ואם לא יבין הטעמים, הרי זה דומה למייגע עצמו לספור דפין ותיבות שבספר רפואה, שמזאת היגיעה לא יוכל לרפאות מזור. רצונו לומר שבהכרח מחוייב למצוא התחבולות, לזכות להקנין הנזכר, שאז מסוגל לטעום טעמי תורה, שהוא ענין החכמה הפנימית ומסתריה, וטעמי מצוה שהוא ענין האהבה והחמדה אליו ית', שבלעדי זה, נמצא שאין לו, אלא התיבות והמעשים לבד, שהמה גויות בחוסר נשמות, שדומה למייגע עצמו לספור דפין ותיבות שבספר רפואה וכו', שודאי לא יושלם בו הרפואה, מטרם שמבין פירושה של הרפואה הכתובה, וגם אחר שילך ויקנה אותה בכל הדמים שיפסקו עלי', ואם סדרי הלימוד והמעשה אינם מסודרים להביאנו לזה, דומה לגמל נושא משי שהוא אינו מועיל להמשי, והמשי לא יועילנו להביאו אל שלימות הכוונה שבשבילה נברא.

אות יא

ועפ"י הדברים הללו, השגנו פקיחת עינים במאמר ר' סימון, במדרש רבה פרק ו' על פסוק, נעשה אדם, וז"ל (שבא הקב"ה לבראות את האדם נמלך במלאכי השרת) שנעשו כתות כתות חבורות חבורות, מהם אומרים יברא, ומהם אומרים אל יברא, הה"ד חסד ואמת נפגשו, צדק ושלום נשקו, חסד אמר יברא, שהוא גומל חסדים. אמת אמר אל יברא, שכולו שקרים. צדק אמר יברא, שהוא עושה צדקות, ושלום אמר אל יברא, שכולו קטטה. מה עשה הקב"ה, נטל האמת והשליכו לארץ הה"ד ותשלך אמת ארצה, אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה, מה אתה מבזה תכסיס אלתכסייה (חותם) שלך, תעלה האמת מן הארץ, הה"ד אמת מארץ תצמח עש"ה.

והנה המאמר הזה מוקשה הוא סביב סביב,

א' עדיין לא נתבאר בזה חומר הכתוב דנעשה אדם וכי ח"ו לעצה הוא צריך עד"ה תשועה בלב יועץ. **ב**', פה אמת, איך יאמר על כלל מין האדם שכולו שקרים, והא אין לך דור, שאין בו כאברהם יצחק ויעקב. **ג**', ואם כנים שפתי אמת, איך מלאכי חסד וצדקה הסכימו על עולם שכולו שקר. **ד**', למה נקרא האמת תכסיס אלתכסייה, שפי' חותם, הבא בשולי המכתב, אשר בהכרח שיש מציאות של עיקר חוץ מהחותם, אמנם חוץ

מגבול האמת, ודאי שאין שם מציאות כלל. **ה'**, היתכן למלאכי אמת, לחשוב לפועל אמת, שאין ח"ו פעולתו אמת. **ו'**, מה הגיע לו להאמת מתוך עונשו הקשה שנשלך עד לארץ ולתוך הארץ.

ז', למה לא מובא תשובת המלאכים בתורה כמו שמובא השאלה אליהם.

וצריך להבין אותם ב' ההנהגות הערוכות לעינינו, ההפכים מן הקצה, אל הקצה שהם הנהגה של הוויות כל המציאות של עולם הזה, והנהגה של אופני הקיום, להעמדתם של כאו"א, מהמציאות שלפנינו. כי מקצה מזה, אנו מוצאים הנהגה נאמנה, בהשגחה מאושרה עד להפליא, השולטת, להתהוות כל בריה ובריה מהמציאות, וניקח לדוגמא, סדרי הויה למציאות האדם, והנה האהבה והעונג סבה ראשונה שלו, הבטוחה והנאמנה לשליחותה, ותיכף אחר שנעקר ממוח אביו, ההשגחה מזמנת לו מקום בטוח, משומר מכל נזק, בין המצעות שבבטן אמו, באופן שכל זר לא יגע בו, שמה, ההשגחה מכלכלת לו לחם חוקו, דבר יום ביומו, לפי מדתו, וכן מטפלת עמו בכל צרכיו, לא תשכחהו רגע, עד שירכוש לו חיל, לצאת לאויר ארצינו המלאה מעקשים,

ואז, ההשגחה משאלת לו, עצמה וכח, וכמו גבור מזויין זקן ורגיל, הולך ופותח שערים ושובר בחומותיו. עד שבא בין אנשים כאלו, שאפשר לבטוח עליהם, שיעזרוהו כל ימי חולשתו, להיותם היקרים לו מכל בני חלד, באהבה ורחמים וגעגועים עצומים בעד קיום מציאותו, וכן הולכת ההשגחה ומחבקתו עד שמכשרתו למציאותו ולהשתלשלות מציאותו אחריו. וכמקרה האדם כן מקרה מין החי, ומין הצומח, כולם מושגחים בהפלאה יתירה המבטחת הויתם למציאותם, וידעו זאת כל חכמי הטבע.

ומעבר מזה מקצה השני, בהסתכלותינו על סדרי העמדה וכלכלה באופני הקיום של אותם המציאות מקרני ראמים עד ביצי כינים, אנו מוצאים בלבול סדרים, כמו בין מחנה הבורחת משדה המערכה מוכים וחולים נגועי אלקים, וכל חיתם לממותים, אין להם זכות קיום, זולת בהקדם יסורין ומכאובים, ובנפשם יביאו לחמם, ואפי' כנה הקטנה שוברת שניה בעת צאתה לסעודתה, וכמה כרכורים היא מכרכרת עד שמשגת אוכל לפיה די סעודתה, לזכות קיומה, וכמוה מקרה אחד לכולם הקטנים עם הגדולים, ואינו צריך לומר במין האדם מובחר היצורים, אשר ידו בכל ויד כל בו.

אות יב

אמנם גם בעשר ספירות דקדושה, אנו מבחינים, ערך של ב' הפכים, להיות ט' ספירות ראשונות ענינם בצורת השפעה, ומלכות ענינה לקבלה, וכן ט"ר מלאים אור, והמלכות,

לית לה מגרמה ולא מידי, וז"ס שאנו מבחינים בכל פרצוף, ב' בחי' באור, שהם או"פ ואו"מ, וב' בחי' בכלים, שהם כלי פנימי לאו"פ וכלי חיצון לאור מקיף. והוא מסבת ב' הפכים הנז' שא"א לב' הפכים שיבואו בנושא אחד, וע"כ צריכים לנושא מיוחד, לאו"פ, ולנושא מיוחד לאור מקיף, כמו שהארכתי בפמ"ס ענף ב' וד'.

אולם בקדושה אינם הפכים ממש, להיות המלכות נמצאת עם הט"ר בסוד הזיווג, ויהיה גם תכונתה להשפיע בסוד או"ח, כמ"ש בפמ"ס ענף ד'. משא"כ הס"א שאין להם מבחי' ט"ר כלום ועיקר בנינם מחלל הפנוי שהוא ענין גדלות הצורה של קבלה, שעליה היה הצמצום הא', שאפי' אחר שהגיע הארת הקו לתוך הרשימו נשאר שורש הזה בלי אור כמש"כ בפמ"ס ענף א' וע"כ המה הפכים מראש עד רגל לעומת החיים והקדושה, בסוה"כ זה לעומת זה עשה אלקים, וע"כ נקראים מתים כמ"ש שם.

והנה נתבאר לעיל באות ו', שכל ענין הצמצום היה רק להתקשטות הנשמות בדבר השוואת הצורה ליוצרם, שהוא ענין התהפכות כלי קבלה על צורת השפעה, כמו"ש שם, ובמצב הנז', נמצא המטרה הזאת עודנה משוללת, הן מצד בנין פרצופין דקדושה, שאין שם כלום מבחי' חלל הפנוי, שהוא צורת גדלות הקבלה, שעליה היה הצמצום, וע"כ, לא יארע שום תיקון לדבר שאינה שם במציאות, וכן מצד בנין הס"א, ודאי אין כאן שום תיקון, אע"ג שיש להם מבחי' חלל הפנוי, שהרי ענינה הפוכה לגמרי, וכל מה שמקבלת למיתה עומד. וע"כ, אך לאדם דעולם הזה צריכין, שבקטנותו מצוי בכלכלה וקיום הס"א, ויורש מהם הכלים דחלל הפנוי, ובגדלותו עובר ומתחבר לבנין הקדושה, בסגולת תורה ומצות להשפיע נ"ר ליוצרו, ונמצא מהפך גדלות הקבלה שכבר קנה, שתהיה מסודרת בו רק ע"מ להשפיע, שנמצא בזה משוה הצורה ליוצרה, ומתקיים בו הכונה.

וזה סוד מציאת הזמן בעולם הזה, דהנך מוצא שמתחילה נתחלקו ב' ההפכים הנ"ל, לב' נושאים נפרדים זה מזה, דהיינו הקדושה, והס"א, בסוד זה לעומת זה, שעדיין נשלל מהם התיקון כנ"ל, מפני שמחוייבים להמצא בנושא אחד, שהוא האדם, כנ"ל. וע"כ בהכרח, למציאות סדר זמנים אנו צריכים, שאז יהיה ב' ההפכים באים בהאדם, בזה אחר זה, כלומר, בזמן קטנות, ובזמן גדלות כאמור.

אות יג

ובזה תבין הצורך לשבירת הכלים ותכונתם כמ"ש בזהר וכהאר"י, דנודע, דב' מיני אור נמצאים בכל ע"ס, ברצוא ושוב, אור הא', הוא אור אין סוף ב"ה, הרצוא מלמעלה למטה, ונקרא אור ישר. ואור הב', הוא תולדות כלי המלכות, השוב מלמטה למעלה, ונק' אור

חוזר. אשר שניהם מתחברים לאחד ממש. ותדע, דהא דאמרינן, אשר מהצמצום ולמטה, כבר נשללת נקודת הצמצום מכל אור, ונשארה חלל פנוי, ואור העליון לא יופיע עוד לבחי' אחרונה, בטרם גמר התיקון שזה נאמר ביחוד, על אור א"ס ב"ה, שנקרא אור ישר, אבל אור הב', הנקרא אור חוזר, הוא יכול להופיע לבחי' אחרונה, היות, שעליו לא היה מקרה הצמצום כלל.

ונתבאר אשר מערכת הס"א והקלי', הוא צורך מחוייב, למטרתה של הצמצום, והוא, כדי להטביע בהאדם כלי גדלות הקבלה, בעת קטנותו, בהיותו סמוך על שולחנה, וא"כ הרי הס"א ג"כ, לשפע היא צריכה, ומאין תקח זה, בהיות כל בנינה רק מבחי' אחרונה, שהוא חלל פנוי מכל אור, אשר מהצמצום ולמטה, כבר אור העליון נפרד משם לגמרי.

ולפיכך, הוכן ענין שביה"כ, שענין שבירה יורה, ענין הפרש חלק מאור חוזר, שבעשר ספירות דעולם הנקודים, שירד מאצילות ולחוץ, עד לחלל הפנוי, וכבר ידעת, שאור חוזר, אפשר לו להופיע גם לחלל הפנוי. והנה בזה החלק או"ח, שירד מאצילות ולחוץ, יש בו מכל ספירה וספירה, דע"ס דנקודים, ל"ב בחי' מיוחדות, כמו"ש במקומו, ועשרה פעמים ל"ב, הוא ש"ך. וש"ך בחי' אלו שירדו, הוכנו, לקיום המציאות, של התחתונים, שהמה באים להם בב' מערכות, בסו"ה זה לעומת זה עשה אלקים, דהיינו עולמות אבי"ע דקדושה, ולעומתם עולמות אבי"ע דס"א. והיינו שאמרו ז"ל (מגילה ו' ע"א) בביאור הכתוב, ולאום מלאום יאמץ וכו', כי כשקם זה נופל זה, ולא נבנית צור אלא מחורבנה של ירושלם, ע"ש. להיות ש"ך הבחי' האלו, אפשר להם, שיופיעו כולם לס"א, ואז נחרב ח"ו בנין מערכת הקדושה, כלפי התחתונים לגמרי. ואפשר להם, שיתחברו כולם לקדושה, ואז נמצא נחרבת מערכת הס"א לגמרי מהארץ. ואפשר להם, שיתחלקו בין שתיהם, בפחות ויתר, לפי מעשי בני אדם. וכך הם מתגלגלים בב' המערכות, עד גומרו של התיקון.

והנה לאחר שביה"כ, וירידתם של ש"ך בחי' ניצוצי אורה הנ"ל, מאצילות ולחוץ, נתבררו ועלו מהם רפ"ח ניצוצין. דהיינו כל מה שירד מתשעה ספירות הראשונות, שבע"ס דנקודים, וט' פעמים ל"ב, הוא רפ"ח בחי'. והמה שבו ונתחברו, לבנין מערכת הקדושה. ונמצא נשאר לס"א, רק ל"ב בחי', ממה שירד מהמלכות דעולם הנקודים. והיה זה, לתחילת בנין הס"א, במיעוט בתכלית, שעדיין איננה ראויה לתפקידה, ומילוא בנינה נגמר להם אח"כ, בסיבת חטאו של אדם הראשון בעץ הדעת, כמ"ש בע"ה.

והנה נתבאר שב' מערכות זה לעומת זה, נוהגת, בקיום ופרנסת המציאות. ותקציב אור הצריך לזה הקיום הוא ש"ך ניצוצין. והמה הוכנו ונמדדו, בכח שביה"כ. ותקציב הזה

ראוי להתגלגל, בין ב' המערכות אשר בזה תלוי סדרי הקיום והכלכלה של המציאות. ותדע שמערכת הקדושה מחוייבת להכיל, לכל הפחות תקצית של רפ"ח ניצוצין להשלמת ט"ס ראשונות שלה, כנ"ל, ואז יכולה לקיים ולכלכל מציאות התחתונים. וזה היה לה קודם חטאו של אה"ר, וע"כ היה כל המציאות מתנהגת אז, ע"י מערכת הקדושה, להיות שהיה לה המילוא של רפ"ח ניצוצין כאמור.

אות יד

ועתה מצאנו הפתח, להמדרש הנ"ל, בענין ד' הכתות, חסד וצדקה אמת ושלום, שנשאו ונתנו עם השי"ת, בבריאת אדם. כי המלאכים הללו, המה משמשי הנשמה של האדם, (ועי' בע"ח ש' דרושי אבי"ע) ולכן נשא ונתן עמהם, להיות כל מעשה בראשית לדעתם נבראו, כאמרם ז"ל. ונודע, שכל נשמה ונשמה כוללת ענין, ע"ס, באו"פ ואו"מ, והנה החסד, הוא ענין או"פ של ט"ר של הנשמה. והצדקה, ה"ע או"פ של המלכות של הנשמה. והאמת, ה"ע אור מקיף של הנשמה. וכבר דברנו שאו"פ ואו"מ הפכים המה. להיות האו"פ נמשך בחוק הארת הקו, שנמנע מלהופיע לנקודת הצמצום, שהיא צורת הגדלות של הקבלה. ואו"מ נמשך מאור א"ס ב"ה, המקיף לכל העולמות, ששם בא"ס שוה קטן וגדול וע"כ או"מ מאיר ומטיב לנקודת הצמצום ג"כ, ומכ"ש לבחי' המלכות. וכיון שהמה הפכים, א"כ לב' כלים צריכים, כי או"פ מאיר בט"ר, וכן אפי' למלכות אינו מאיר אלא בחוק ט"ר, ולא כלל לבחינתה עצמה. אמנם או"מ, מאיר בכלים הנמשכים מנקודת הצמצום ביחוד, שנק' כלי חיצון.

ובזה תבין, למה נקרא האמת חותם, כי שם זה, מושאל, מחותם, הבא בשולי המכתב בסוף הענינים, אמנם הוא מעמידם ומקיימם, כי זולת החותם, אין בהם שום ערך, וכל הכתב הוי לבטלה. וכן ענין או"מ המטיב לנקודת הצמצום, שה"ע גדלות הקבלה, עד שמשוה צורתה ליוצרה בבחי' השפעה כנ"ל, שהיא מטרת כל העולמות עליונים ותחתונים המוגבלים.

והיינו המחאה של האמת, בבריאת האדם, כי טען שכולו שקרים, להיות שמצד יצירתו של הקב"ה, אין להאדם כלי חיצון, שהוא צריך להמשך מנקודת הצמצום, בשכבר נפרדה מאורו ית' כאמור לעיל. וא"כ, אי אפשר למלאכי אמת, להועיל להאדם בהשגת אור מקיף,

וא"כ כל העולמות העליונים והתחתונים המוגבלים, שלא נבראו אלא להשלמה הזו, ואשר זה האדם צריך להיות הנושא היחיד אליה, וכיון שהאדם הזה אינו מוכשר למטרתו. א"כ כולם המה תוהו ושקר, וכל הטרחא בהם ללא הועיל.

אמנם מלאכי חסד וצדקה, שהמה שייכים ביחוד, לאו"פ של הנשמה, אדרבא משום זה שאין לו כלל מבחי' חלל הפנוי, היו יכולים להשפיע לו כל אורות הנשמה בהרוחה יתירה, על השלימות היותר נעלה, ולפיכך היו שמחים להועילו, והסכימו בכל מאדם על בריאת האדם. (הם בחינת נה"י הנכנסים בזווג דהכאה וע"כ הם שייכים לחצי או"מ מצד האו"ח שבו). ומלאכי השלום, טענו דכולו קטטה, כלומר, איך שיהיה ענין קבלתו את האו"מ, אמנם סוף סוף אי אפשר שיבואו בנושא אחד עם האו"פ, להיותם הפוכים זל"ז, כאמור, והיינו כולו קטטה. (פירוש שהאו"מ נבחן בב', או"ח העתיד ואו"מ העתיד. והכלי חיצון לאו"ח הוא המסך. והכלי חיצון לאו"י הוא העביות עצמו דבחי"ד, בחינת לב האבן. ונמצא שאדה"ר היה חסר רק מבחי' כלי חיצון השייך למלאכי אמת ולא הי' חסר מכלי חיצון השייך למלאכי שלום וע"כ הסכימו לבריאה אלא שטענו כולו קטטה כלומר שהאו"י אינו יכול לכנס לכלי פנימי משום שהם הפכים לו)

אות טו

ובהאמור, זכינו להבין המשך הפסוקים, בחטאו של עץ הדעת טוב ורע, אשר עומק רום להם, וחז"ל שגילו בהם טפח, עוד כסו בדבריהם עשרה טפחים. והנה בהקדם הענין כתוב, ויהיו האדם ואשתו שניהם ערומים ולא יתבוששו. ודע, שענין לבוש, ה"ע כלי חיצון, כמ"ש בע"ח שער דרושי אבי"ע, ע"ש, וע"כ מקדים לנו הכתוב, להורות סיבת חטאו של עצה"ד, ע"ד שאמרו ז"ל, בהפסוק נורא עלילה לבני אדם, אשר בעלילה באת עליו. כלומר, שהיה מוכן לו חטאו מכל מראש. וזה שיעור הכתוב, שהיו האדם ואשתו מצד היצירה, בלי כלי חיצון, רק בבחינת כלים פנימים, הנמשכים ממערכת הקדושה כנ"ל, וע"כ ולא יתבוששו, כלומר, שלא הרגישו בחסרונם, כי הבושה ה"ע הרגשת חסרון. ונודע, שהרגשת החסרון, הוא סבה ראשונה למלאות החסרון בדומה, להמרגיש בחליו, מוכן הוא לקבל רפואה, אבל האינו מרגיש כי חולה הוא, נמצא נמנע בודאי מכל רפואה. אכן תפקיד הזה מוטל הוא על כלי חיצונה, שבהיותה בבנין הגוף, והיא ריקנית מאור, מסבת שבאה מחלל הפנוי נמצאת מולידה בו, הרגש הריקנות והחסרון, ומתבייש מזה, וע"כ מוכרח, שיחזור למלאות החסרון, ולהמשיך האו"מ החסר לו, שהוא עומד למלאות את כלי הזו. וזהו הוראת הכתוב, ויהיה האדם ואשתו שניהם ערומים,

מכלי חיצון, ולפיכך ולא יתבוששו, שלא הרגישו חסרונם, ונמצאים משוללים מהמטרה שעליה נבראו.

אמנם צריך להבין מאד, רוממות זה האדם יציר כפיו של הקב"ה, ואשתו שהקב"ה חלק לה עוד בינה יתירה הימנו, כאמרם ז"ל (נדה מ"ה) בהבנת הכתוב ויבן ה' את הצלע, ואיככה נכשלו ונעשו ככסילים, לא ידעו להזהר מערמת הנחש, גם לאידך גיסא, זה הנחש, שהמקרא מעיד עליו, שהיה ערום מכל חית השדה, איך הוציא משפתיו כסילות וריקות כזו, שבאם יאכלו לפרי העצה"ד, אז יתהוה מהם אלקים. ואיך כסילות זה מצא קן בלבבם. ועוד, כי להלן נאמר, שלא מפני התאוה להעשות אלקים אכלה מעצה"ד, אלא בפשיטות, כי טוב העץ למאכל וכו', שהוא לכאורה, תאוה בהמית.

אות טז

וצריכים לדעת, טיב של ב' מיני הבירורים הנוהגים אצלנו. בירור הא', נק' בירורי טוב ורע, בירור הב', נק' בירורי אמת ושקר. פי', שהשי"ת הטביע כח המברר בכל בריה, שפועל בה כל התועלת הנרצה, ומעמידה על שלימותה הנרצה, והנה בירור הא' הוא כח הפועל גופני, שאופני פעולתו, ע"י הרגש מר ומתוק, שהוא ממאס ודוחה צורת המר, כי רע לו, ונאהב לו, ומקרב צורת המתוק, כי טוב לו. והנה כח הפועל הזה, די ומספיק, בדומם, צומח, וחי, שבהמציאות, שמעמידם על גמר שלימותם הנרצה. ונוסף עליהם מין האדם, שהטביע בו השי"ת כח פועל שכלי, שאופני פעולתו בבירור הב' הנ"ל, שדוחה עניני שקר וריקות, במיאוס עד להקאה, ומקרב ענינים אמיתיים, וכל תועלת, באהבה גדולה. ובירור הזה, נק' בירור אמת ושקר, ואינו נוהג זולת במין האדם כאו"א לפי שיעורו. ותדע, שכח הפועל הזה הב', נברא והגיע להאדם, בסבת עטיו של הנחש, כי מצד היצירה, לא היה לו זולת כח הפועל הא', מבירורי טו"ר, שהיה די ומספיק לו לתועלתו בעת ההיא.

ואסביר לך על דרך משל, אם היו הצדיקים נגמלים כמפעלם הטוב, והרשעים נענשים על מעשיהם, כדי רשעתם, בעוה"ז, היה אז הקדושה מוגדרת לנו, במציאות של המתוק והטוב. והס"א היתה מוגדרת לנו, במציאות של הרע והמר. ובאופן זה, היה מצוות הבחירה מגיענו, ע"ד ראה נתתי לפניך את המתוק ואת המר, ובחרת בהמתוק. ובאופן זה, היו כל בני אדם בטוחים בהשגת השלימות, שבטח היו בורחים מן העבירה, להיותה רע להם, והיו טרודים במצוותיו ית' יום ולילה לא יחשו, כמו הטפשים של עתה בעניני הגוף וזוהמתו, להיותה טוב ומתוק להם. והנה כן היה ענין אדה"ר, מפאת יצירתו ית'

אותו. והניחוהו בג"ע, לעבדה ולשמרה, שפירשו ז"ל, לעבדה אלו מצות עשה, ולשמרה אלו מצות לא תעשה, ומצות עשה שלו, היה לאכול ולהתענג מכל עצי הגן, ומצוות ל"ת שלו, היה שלא לאכול מעצה"ד טו"ר. אשר המצוות עשה, היתה מתוקה, ונחמדה, והמצות לא תעשה, היה הפרישה מן הפרי המר והקשה כמות. ואין לתמוה איך אפשר להקרא כאלה, בשם מצוות ועבודה, כי מצינו כזה, גם בעבודתינו של עתה, אשר ע"י התענוג בשבתות ויו"ט, אנו זוכים לקדושה העליונה, וכן על ידי הפרישה משקצים ורמשים, וכל אשר נפשו של אדם קצה בו, אנו מקבלים שכר. והנך מוצא, שענין הבחירה, בעבודתו של אדה"ר, היה ע"ד ובחרת במתוק כנ"ל, ונמצא שחיך הגופני לבד היה די ומספיק לו לכל תועלתו, לדעת אשר צוה ה', ואשר לא צוהו.

אות יז

ועתה, נבין ערמת הנחש, אשר חז"ל הוסיפו להודיענו, אשר הס"מ היה מתלבש בו, והיינו מפני שגבהו דבריו מאד. והנה פתח, באף כי אמר אלקים לא תאכלו מכל עץ הגן, פי' שנכנס עמה בדברים, להיות שהאשה לא נצטוה מפי הקב"ה, כנודע, וע"כ שאל אותה על דרכי הבירור, כלומר מאין תדע, שנאסר העצה"ד, אולי נאסרו לכם גם כל פירות הגן. ותאמר האשה מפרי עץ הגן נאכל וכו', לא תאכלו ממנו ולא תגעו בו פן תמותון. ויש כאן ב' דיוקים גדולים, א' הא הנגיעה, לא נאסרה מעולם, ועל מה הוסיפה באיסור, ב', כי הטילה ספק בדברי השי"ת ח"ו, שהשי"ת אמר מות תמותון, והאשה אמרה פן תמותון, והיתכן שלא האמינה ח"ו בדבר ה', עוד מטרם החטא. אמנם האשה ענתה לו על פי שאלתו של הנחש, דעל כן יודעה, מה שאסר ה' כי כל עצי הגן מתוקים ונחמדים, וראוים לאכול, משא"כ זה העץ אשר בתוך הגן, כבר היתה בו בקרוב לנגיעה, וטעמה בזה טעם קשה כמות. והיא שהוכיחה מעצמה, שמצד הבירור שלה, יש חשש מיתה אפי' על הנגיעה ולכן הוסיפה להבין במצוות האיסור, על מה ששמעה מבעלה, כי אין חכם כבעל נסיון, ופן תמותון סובב על הנגיעה. וכנראה, שהתשובה היה מספקת לגמרי, כי מי יתערב ויכחיש בחוש הטעם של חבירו. אמנם הנחש הכחיש אותה, ואמר, לא מות תמותון, כי יודע אלקים כי ביום אכלכם ממנו ונפקחו עיניכם וכו'. ויש לדייק, מה ענין פקיחת עינים לכאן, אמנם כן דבר חדש ונשגב הימנה, הודיע אותה, שהוכיח להם, שטפשות היא לחשוב, שברא ה' דבר רע ומזיק בעולמו, והא ודאי כלפי השי"ת, אין זה ענין רע ומזיק, אלא זה המרירות שתטעמו בו אפי' בקירוב נגיעה, הוא רק מצדכם, להיות אכילה זו, הוא להעמיד אתכם, על גובה מעלתכם, וע"כ לקדושה יתירה אתם צריכים,

בעת המעשה שיהיה כל כונתכם להשפיע נ"ר לו ית', לקיים הכוונה שעליה נבראתם. ולפיכך הוא נדמה לכם כרע ומזיק, כדי שתבינו הקדושה היתירה הנדרש מכם. אמנם ביום אכלכם ממנו, פירוש, אם תהיה המעשה בקדושה וטהרה, ברורה כיום, אז והיתם כאלקים יודעי טוב ורע, כלומר, כמו שכלפי השי"ת הוא ודאי מתוק בהשואה גמורה, כן יהיה לכם הטוב והרע בהשואה גמורה, למתוק ולעדן. ועדיין נשאר מקום להרהר באימון הנחש, מפני שהשי"ת לא הודיעו זה בעצמו, ע"כ הקדים הנחש, ואמר, כי יודע אלקים כי ביום אכלכם ממנו, ונפקחו עיניכם כלומר, מצד השי"ת דבר יתר הוא, להודיעכם זאת, להיותו יודע שאם תשימו לבכם לזה, לאכל על צד הקדושה, ונפקחו עיניכם מעצמיכם, להבין גודל הרוממות שבו, כי תרגישו בו מתיקות ועידון עד להפליא, וא"כ אינו צריך להודיעכם, דעל כן הטביע בכם כח המברר. לידע תועלתכם מעצמכם.

ומיד כתיב, ותרא האשה כי טוב העץ למאכל וכי תאוה הוא לעינים וכו', פי' שלא סמכה עצמה על דבריו, אלא שהלכה וברורה מדעתה ותבונתה, והקדישה את עצמה בקדושה יתירה, לעשות נ"ר להשי"ת, כדי להשלים הכונה הנרצה הימנה, ולא כלל להנאתה עצמה. שאז, נפקחו עיניה, כדברי הנחש, ותרא האשה כי טוב העץ למאכל, והיינו ע"י זה שראתה, כי תאוה הוא לעינים, כלומר, דעוד מטרם שנגעה בו, הרגישה מתיקות ותאוה גדולה, בראות עיניה לבד שחמדה כזה עוד לא קרה לה, בכל עצי הגן, ונתברר לה עוד, אשר נחמד העץ להשכיל, כלומר, דע"כ יש בעץ הזה תאוה וחמדה מרחוק, יתר מכל עצי הגן, היינו להשכיל עליו, אשר בשביל מעשה האכילה הזו, נבראו, והוא כל המטרה, כמו שגילה לה הנחש. ואז, אחר הבירורין המוחלטים האלו, ותקח מפריו ותאכל, ותתן גם לאישה עמה ויאכל, ודייק הכתוב במלת עמה, כלומר, על כונתה הטהורה, דהיינו רק להשפיע, ולא לצרכי עצמו וזה הוראת הכתוב, שנתנה לאישה עמה, כלומר, עמה בקדושה.

אות יח

ועתה נבוא לעומק הענין, והטעות, שהיה קשור ברגלו, כי זה העצה"ד טו"ר, היה מעורב מבחי' חלל הפנוי, כלומר, מצורת הגדלות שבקבלה. שעליה היה הצמצום, ואור העליון כבר נפרד משם, כנ"ל. וכבר נתבאר, שאדם הראשון, לא היה לו כלל בבנינו, צורת גדלות הקבלה, הנמשך מחלל הפנוי, אלא כולו נמשך ממערכת הקדושה, שענינם להשפיע. כמו"ש בזוהר קדושים, דאדה"ר לא הוה לי' מהאי עלמא כלום, ע"ש. וע"כ נאסר לו העצה"ד, כמו ששורשו, וכל מערכת הקדושה, שהמה נפרדים מהס"א, משום שינוי

הצורה שלהם, שהיא ענין הפירוד כנ"ל, וע"כ גם הוא נצטוה עליו, והוזהר מלהתחבר בו, כי יופרד מחמתו משורשו, הקדוש, - וימות, כמו הס"א והקלי' שהמה מתים, לסבת הפכיותם ופירודם מהקדושה, וחי החיים, כנ"ל. אמנם, השטן הוא הס"מ הוא מלאך המוות, שנתלבש בהנחש, וירד והסיתה לחוה, בדבר שקר שבפיו, לא מות תמותון. ונודע, שכל דבר שקר שאין אומרים דבר אמת בתחילתו אינו מתקיים, וע"כ הקדים אותה בדבר אמת, וגילה לה מטרת הבריאה, שכל ענינה לא באה, אלא לתקן העץ הזה, כלומר, כדי להפך כלי קבלה הגדולים על צד ההשפעה, וז"ש חז"ל שאמר לה, אשר אלקים אכל מעץ הזה וברא את העולם, כלומר, שהסתכל על ענין זה בבחינת סוף מעשה במחשבה תחילה וע"כ ברא העולם. וכמו שנתבאר לעיל, דכל ענין הצמצום א', לא היה אלא בשביל האדם, העתיד להשוות הצורה של קבלה, להשפעה, עי' לעיל, והוא דבר אמת. וע"כ היה השעה משחקת לו, והאשה האמינה אותו, בשעה שהכינה את עצמה לקבל ולהנות רק בע"מ להשפיע, נמצא ממילא, שפרח הרע מן העצה"ד טו"ר ונשאר עצה"ד טוב. להיות שכל ענין הרע דשם, הוא רק מבחי' שינוי צורה, דקבלה לעצמו, שהיה מוטבע בו להטביע, אמנם בקבלה ע"מ להשפיע, הרי הביאתו על תכלית שלימותו, ונמצאת שעשתה יחוד הגדול, כמו שראוי להיות בסוף מעשה. אמנם זה הקדושה העליונה, היה עדיין שלא בעונתו, שלא היתה ראויה לעמוד בה, זולת באכילה א', אבל לא באכילה הב' (שז"ס הזוה"ק דכלא מלילא בשיקרא). ואסביר לך, כי אינו דומה, המנזר עצמו מהתאוה, בטרם שטעמה והורגל בה, להמנזר עצמו מהתאוה, אחר שטעמה ונקשר בה, כי הראשון ודאי יכול להזיר את עצמו, בפעם א' על תמיד, משא"כ השני, צריך לעבודה יתירה, לפרוש מתאותו לאט לאט, עד שגומר הענין. כן הדבר הזה, להיות שהאשה עדיין לא טעמה מעצה"ד, והיתה כולה בבחי' השפעה, ע"כ, בקל היה מעשיה לאכול אכילה ראשונה, ע"מ להשפיע נ"ר להשי"ת בתכלית הקדושה, משא"כ, אחר שטעמה אותו, כבר נקשר בה תאוה גדולה וחמדה יתירה לעצה"ד, עד שלא היתה יכולה עוד לפרוש מתאותה, כי כבר יצא הענין מרשותה. והיינו שאמרו חז"ל, שאכלו פגה, פי', טרם בישולו, דהיינו בטרם שקנו הכח והגבורה למשול על יצרם, והבן היטב. ודומה למה שאמרו ז"ל במס' יבמות אליבא דאבא שאול, שאמר, הנושא יבמתו לשם נוי ולשם אישות הוי כפוגע בערוה, ואמרו גזירה ביאה ראשונה אטו ביאה שניה, עש"ה. וז"ש ז"ל, אכלתי, ואוכל עוד, כלומר, שאפי' בו בעת, שכבר שמע בפירוש, שחרה בו השי"ת, מ"מ לא יכול לפרוש הימנו, שכבר נקשר בו התאוה. ונמצא, שאכילה א', היה ע"צ הקדושה, ואכילה ב', היה בזוהמא גדולה.

ובזה מובן חומר ענשו של עצה"ד, שנתקבצו עליו כל בני אדם למיתה, אמנם זה המיתה, נמשך מתוך אכילתו, כמו שהזהיר אותו השי"ת, ביום אכלך ממנו מות תמות. והענין להיות שנמשך לתוך איבריו, צורת גדלות הקבלה מחלל הפנוי, אשר מצמצום ולהלן, כבר אור העליון א"א לו להיות עמה, בכפיפה אחת, וע"כ זה הנשמת חיים הנצחית, המפורש בהכתוב, ויפח ה' באפו נשמת חיים וכו', היה מוכרח להסתלק משם, ונתלה לו חייתו הזמנית בפת לחם. וחיים האלו, אינם חיים נצחיים כלמפרע, שהיה לצורכו עצמו, אלא דומה בערך, לזיעה של חיים, כלומר שנתחלק לו החיים לטפין טפין, באופן שכל טפה וטפה, הוא חלק מהחיים שלו הקודמים, שה"ע ניצוצי נשמות שנתחלקו לכל תולדותיו עד שבכל תולדותיו, מכל בני הישוב ומכל הדורות, עד דור האחרון, המשלים מטרת הבריאה, המה, בערך שלשלת גדולה אחת, באופן שמעשי השי"ת לא נשתנו כלל וכלל, מחמת חטאו של עצה"ד, אלא זה האור החיים, שהיה באה"ר בבת אחת, נמשך ונארך, לשלשלת גדולה המתגלגלת, על גלגל שינוי הצורות, עד גמר התיקון, בלי הפסק כלל כרגע, להיות מעשה ה' מוכרחין להיות חיים וקיימים, ומעלין בקודש ואין מורידין, והבן זה היטב. וכמקרה האדם, כן קרה לכל בני העולם עמו, כי כלם ירדו מבחי' נצחית וכללית, על גלגל שינוי הצורה, כמו האדם, כי האדם ועולם, ערך פנימי וחיצון להם, אשר החיצונית תמיד עולה ויורד בהתאם להפנימי, ואכמ"ל. וז"ע בזיעת אפיך תאכל לחם, שבמקום נשמת החיים הקדום, שנפח ה' באפו, נמצא עתה, זיעה של חיים באפו.

אות יט

והיינו שאמרו ז"ל (ב"ב י"ז), הוא היצה"ר הוא השטן הוא מלאך המוות, שיורד ומסית, ועולה ומקטרג, ובא ונוטל נשמתו. והוא, כי ב' קלקולים כוללים נעשו בסבת החטא של עצה"ד, קלקול הא', ה"ע עולה ומקטרג, כי אחר שנתפתה ואכל מעצה"ד, וקנה בבנין גופו, כלי קבלה דחלל הפנוי, נעשה מחמת זה, שנאה והרחקה, בין אור החיים הנצחי דנפח ה' באפו של האדם, ובין גוף האדם. ודומה למה שאמרו ז"ל, כל המתגאה אומר הקב"ה אין אני והוא יכולין לדור במדור א', כי ענין הגאווה, נובעת מכלי קבלה דחלל הפנוי, שכבר אור העליון נתרחק ונפרד משם, מעת הצמצום ולהלן, ועד"ש בזוהר הק', שהקב"ה שונא את הגופות שבנינם אך לעצמם. וע"כ פרח ממנו אור החיים והוא קלקול א'. וקלקול ב', הוא ירידת רפ"ח ניצוצין, שכבר היו מחוברים במערכת הקדושה, כנ"ל, שעתה, כדי שלא יחרב העולם, נמסרו וירדו, למערכת הס"א והקלי'. כי מאחר שאין מערכת הקדושה יכולה, לפרנס ולכלכל את האדם ובני העולם, מסבת השנאה,

שנתהוה בין הקדושה והכלים דחלל הפנוי, כחוק ההפכים זה לזה, כנ"ל, שאין אני והוא יכולים לדור במדור א'. ע"כ נמסרה הרפ"ח ניצוצין למערכות הס"א, כדי שהמה יכלכלו ויקיימו את האדם והעולם, בכל משך זמן גלגולי הנשמות בהגופים בס' ריבוא לדור, ובאלף דור, עד גמר התיקון. ובזה תבין, למה המה מכונים בשם קליפות, להיות ערכם, כערך הקליפה שעל הפרי, כי קליפה הקשה חופפת ומכסית על הפרי, לשמרה מכל טינוף והיזק, עד שתבוא הפרי, לידי האוכלה, שבלעדה, היה הפרי נשחתה, ולא היתה באה למטרתה. כן אתה מוצא, אשר הרפ"ח ניצוצין נמסרו לידי הקליפות, כדי לכלכל ולהכשיר את המציאות, עד שיתחברו וישיגו למטרתם הנרצה, כנ"ל.

והנה קלקול הב' הנזכר, ה"ע ובא ונוטל נשמתו, רצוני לומר, גם זה החלק הקטן של נשמה, הנשאר לו להאדם, בבחי' זיעה, של חיים הקודמים, הרי הס"א עושקתה, על ידי אותה ההשפעה בעצמה, שהיא משפעת לו מהרפ"ח הניצוצין, שנפלו לגורלה. ולהבינך את זה, צריך לצייר היטב תמונת הס"א כמות שהיא, בכדי שתוכל להשכיל כל דרכיה, וכבר הראיתי לדעת בפמ"ס בענף ו' דכל חלקי המציאות מעולם התחתון, המה ענפים נמשכים משורשם, כמו חותם מחותם, מעולם העליון, והעליון מגבוה הימנו, והגבוה, מגבוה על גבוה וכו'. ותדע, שכל הבחן שיש מהענפים על השורשים, הוא רק ביסודות החומר שבהם לבד, כלומר שחומריים שבעוה"ז, המה יסודות גשמיים, והחומריים שבעולם היצירה המה יסודות רוחניים, דהיינו מבחי' רוחניית היצירה, וכן כל עולם ועולם מבחינתו, אמנם המקרים והתהלוכות שבהם, יש להם ערך שוה, מכל ענף לשורשו, כמו ב' טפות מים, השוות זו לזו, וכמו הנחתם ששוה צורתו בכל וכל להחותם, שממנו נחתם. ואחר שתדע זה, נבקש את זה הענף, שישנו להס"א העליונה בעוה"ז, ואז נדע על ידו, גם את שורשו הס"א העליונה.

ומצאנו בזוהר הק' פרשת תזריע, דהנגעים שבגופי בני אדם, המה ענפים של הס"א העליונה עש"ה. ולפיכך, נקח להשכיל את קומת הבעל חי, ואנו מוצאים בו, אשר זה הנביע המתהוה בגופו, ע"י השגת התענוג, הוא המרבה ומפריא לו החיים, וע"כ ההשגחה הטביעה בהקטנים, שבכל מקום שיתנו עיניהם, ימצאו קורת רוח ותענוג, ואפי' מדברים קטנטנים של מה בכך. להיות קומת הקטן, מחוייב לרביה של חיים ביותר, כדי שיהיה סיפוק בו לצמיחה וגידול, וע"כ תענוגם מצוי. והנך מוצא אשר אור התענוג הוא אבי החיים. אמנם חוק זה, אינו נוהג זולת בתענוג, שהוא מושפע לכללות הקומה, אבל בתענוג דפרודא, כלומר, בשהתענוג מתקבץ ומקובל, רק לחלק נבדל של קומת הבעל חי, אז אנו מוצאים בו דין הפוך. דהיינו אם יש לו מקום לקוי בבשרו, התובע

אותו לגרד ולחכך, והנה פעולת החיכוך, מביאה לו ג"כ שכרו בצדה, שמרגיש עמה תענוג מרובה ברדיפה כבירה, אמנם בתענוג זה, טפת סם המות כרוך בעקבו, שבאם לא ימשול על יצרו, וישלם את התביעה הרדופה, נמצאים התשלומים מגדילים עוד את חובו, כלומר, לפי מדתו של השגת התענוג מהחיכוך, כן יתרבה עליו הלקותא, ויתהפך התענוג למכאוב, ובהתחילה שוב להתרפאות, נולדה עמה יחד, תביעה חדשה לחיכוך, ובמדה יותר גדולה מקודם, ואם עדיין אינו מושל ביצרו, ושוב משלם די התביעה, נמצא גם הלקותא הולך ומתרבה עליו, עד שמביאה לו טפה של מרה בסופו, שמרעלת כל הדם, שבאותו החי. ונמצא, שמת ע"י קבלת התענוג, מפני שהיא תענוג דפרודא, המקובל רק לחלק נבדל של הקומה, וע"כ פועלת המות בהקומה, בהפכי מהתענוג המושפע לכלל הקומה, כאמור. והנה הגיע לפנינו, צורת הס"א העליונה מראשה עד עקבה, אשר ראשה, היא הרצון לקבל אך לעצמה, ולא להשפיע מחוץ לה, כתכונת התביעה שבבשר המנוגע, בערך כללו של קומת החי; וגופה של הס"א, היא צורתה של מין תביעה, שאינה עומדת להפרע, שהפרעון שהוא הולך ופורע, עוד מגדיל החוב והלקותא ביותר, כדוגמת קבלת תענוג ע"י החיכוך, כנ"ל. ועקבה של הס"א, היא הטפה של סם המוות, שעושקתו ומפרידו, גם מניצוץ חיים האחרון שנשאר לו, כדוגמת טפה של סם המות הנ"ל המרעלת את כל הדם שבקומת הבעל חי. והיינו שאמרו ז"ל, ולבסוף בא ונוטל את נשמתו, כנ"ל. והיינו שאמרו שהמלאך המוות מזדמן בחרב שלופה וטפה של מרה בקצה החרב, והאדם פותח פיו וזורק בו הטפה, ומת. אשר חרבו של מלאך המוות, הוא השפעת הס"א, שנק' חרב, לסבת הפירוד המתגדל במדת הקבלה, שהפירוד מחריבו, כנ"ל, והאדם פותח בהכרח את פיו, להיות שמוכרח לקבל שפע הקיום והעמדתו, מתחת ידיה. עד שמגיע אליו טפה של מרה, שבסוף החרב, שהוא גמר הפירוד לניצוץ האחרון של נשמת חייו, כנ"ל.

אות כ

ובסבת ב' הקלקולים הנ"ל נתקלקל ג"כ בנין גופו של אדם להיותו מותאם מצד היצירה, בתכלית הדיוק, לקבלת שפע של קיומו, ממערכת הקדושה. כי כל פעולה מאושרה, ושל קיימא, יהיו חלקיה משומרים, מהעדפה או מגרעת עד לכל שהוא, והפעולה שאינו מאושרה, ושאינה של קיימא, הוא בשביל, שחלקיה חסרי המזג, ומצוי בהם בכל שהוא, מגרעת או העדפה. וע"ד שאומר בשיר היחוד. מכל מלאכתך דבר אחד לא שכחת, לא העדפת ולא החסרת. והוא חוק מחוייב, שמהפועל השלם נמשך פעולה שלימה. אמנם

בעבור האדם, ממערכת הקדושה למערכת הס"א, בסבת הספחת הנוסף בבנינו, ע"י העצה"ד, כנ"ל, כבר נמצאים חלקים מרובים בבנין גופו בעודפות, בלי צורך, להיותם אינם מקבלים כלום, משפע של קיום המושפע מרשות הס"א. כמו שאנו מוצאים בעצם לוז עיין בזוהר במד' הנעלם תולדות וכן סניא דיבי וכו', וכן בחלק ידוע מכל אבר ואבר, ואכמ"ל.

ולפיכך, מחויב האדם, לקבל כלכלה לתוך גופו, יתר מהצורך, להיות העודפות הנ"ל, מתחברים בכל תביעה, העולה מהגוף, וע"כ מקבל הגוף בשבילם, אמנם העודפות בעצמם אינם יכולים לקבל חלקיהם, וע"כ נשאר חלקיהם בגוף, בבחי' מותרות ופסולת, שהגוף מחוייב אח"כ להפליט לחוץ. ונמצאים כלי המאכל והעיכול, מתייגעים לריק ולבטלה בשבילם, וע"כ הולכים ונפסדים, עד לכליון, כי משפטם חרוץ ככל פעולה מחסרי המזג, שסופה להתפרק. והנך מוצא גם מצד בנין הגוף, שנתלה מיתתו, בקודם ונמשך מעצה"ד.

ועתה זכינו להשכיל ולדעת, בדבר ב' ההנהגות הסותרות זו את זו עד לקצה, שעמדנו עליהם, לעיל באות י"א ע"ש. כי הנהגת קיום וכלכלה של בני המציאות, כבר עברה ממערכת הקדושה למערכת הס"א, והוא, מסבת הספחת, של גדלות הרצון לקבל לעצמו, הנקשר בבני המציאות, מסבת אכילת העצה"ד, שגרם פירוד והפכיות ושנאה, בין מערכת הקדושה, לבנין הגופות של בני מציאות העוה"ז. בשכבר הקדושה, אינה יכולה לקיימם ולזונם, משלחן גבוה, וע"כ כדי שלא יחרב המציאות, וכדי להזמין להם מהלך תיקונם, מסרתה לכללות השפע של קיום המציאות, שה"ע רפ"ח הניצוצין שלה, למערכת הס"א, שהמה יהיו המפרנסים לכל בני העולם, בזמן המשך התיקונים. וע"כ סדרי הקיום נמצאים מבולבלים מאד, כי מרשעים יצא רשע, וממ"נ, אם ממעיטים השפע לבני העולם, מביאים ודאי חורבן ויסורים, ואם מרבים בשפע נמצאים מביאים כח הפירוד ביותר להמקבלים, ע"ד שאמרו ז"ל, יש לו מנה רוצה מאתים, ויש לו מאתים רוצה ארבע מאות. כדמיון התענוג דפרודא, המושג לבשר הנפרד והלקוי הנ"ל, שכמות התענוג, מרבה הפירוד והלקותא, ונמצא האהבה עצמיית, מתגבר ביותר בהמקבלים, ואיש את חבירו חיים בלעו, וגם חיי הגוף מתקצרים, כי ע"י ריבוי כמות הקבלה, מגיע במוקדם לטפה של מרה שבאחריתה, ובכל מקום שהם פונים, אך מרשיעים. כנ"ל.

ובזה תבין, מ"ש בתוספות כתובות דף ק"ד, דעד שאדם מתפלל שיכנס תורה לתוך גופו, יתפלל שלא יכנסו מעדנים לתוך גופו, ע"ש. והיינו, משום דצורת הקבלה העצמיית, שהוא ההפכי מהקדושה, מתרבה ומתגדל, בשיעור התענוג המושג לגופו, כנ"ל. וא"כ

איך אפשר לו להשיג אור תורה לתוך גופו, בהיותו נפרד בהפכיות הצורה עד לקצה מהקדושה, ושנאה גדולה מצוי ביניהם, כערך כל ההפכיים ששונאים זה לזה, ואינם יכולים להמצא בכפיפה אחת. ופשוט הוא, שמחוייב מקודם להתפלל, שלא יכנסו המעדנים והתענוגים לתוך גופו, ולפי רוב המעשה בתורה ומצות, נמצא לאט לאט, זוכה להפך צורת הקבלה לע"מ להשפיע, ונמצא משוה צורתו למערכת הקדושה, וחזר להיות ההשתוות והאהבה ביניהם, כמו שהיה קודם חטאו של עצה"ד, וזוכה לאור תורה, להיותו נכנס למחיצתו של הקב"ה.

אות כא

ועתה מובן היטב, למה לא מובא תשובתם של המלאכי מעלה, בדבר בריאת האדם, שעמדנו בהמדרש כנ"ל באות י"א ע"ש. להיות, שעל אדם של עתה, לא הסכימו אפי' מלאכי חסד וצדקה, כי יצא כולו מתחת השפעתם, ונעשה סמוך על שלחן של הס"א, כנ"ל, והיינו שמסיים המדרש, שנטל האמת והשליכו לארץ, מיד אמרו כולם תעלה האמת מן הארץ. כלומר, שאפי' מלאכי חסד וצדקה, התחרטו על הסכמתם, כי אדעתא דהכי לא הסכימו מעולם, שיתבזה האמת וכו'. שמקרה הזה, קרה בעת אכילת העצה"ד, שנעדר האמת מהנהגת קיום המציאות, כי נכשל ונחלש כח הבירור, המוטבע באדם מצד היצירה, שאופני פעולתו, היה ע"י הרגש מר ומתוק, כמו"ש לעיל באות ט"ז, עש"ה. כי השפע של קיום, שהם רפ"ח בחי' שונות, כבר היו ברורים, כשמש בצהרים, ומחוברים במערכת הקדושה, וחיך אוכל יטעם, לקרב ולהשתלם, בכל הנאהב והמתוק, ולדחות כל המר, והרע לו, באופן שלא יכשל אדם בהם, כנ"ל עש"ה. אמנם אחר הטעימה הראשונה של עצה"ד, שבחמתה נתדבק בהם, צורת גדלות הקבלה העצמיית, ונעשה גופם עם הקדושה, ב' הפכים, כנ"ל. אז הגיע השפע של קיום, שהיא רפ"ח הבחי' הנ"ל, לידי הס"א. ונמצא שרפ"ח הניצוצין, שהיו כבר ברורים, חזרו ונתבלבלו בידי הס"א, ונולד צורה חדשה בהמציאות, שה"ע הצורה, שתחילתה מתוק וסופה מר. כי כן נשתנה, צורת הרפ"ח בידי הס"א, שאור התענוג, שעל ידיהם מביא פירוד, וטפה של מרה כנ"ל. שזה הוא צורת השקר, אבי אבות החורבנות. וכל בלבול. וז"ש שנטל האמת והשליכו לארץ, וע"כ ניתוסף להאדם, מתוך עטיו של נחש בירור חדש, שהוא כח הפועל השכלי, שאופני פעולתו ע"י בירורי אמת ושקר, שמוכרח לשמש עמו, בכל משך זמן מהלך התיקונים. שבלעדו הוא נמנע התועלת, כנ"ל באות ט"ז, עש"ה. ובוא והשכל כמות הבלבול שנתהוה, בסיבת נפילת הרפ"ח ניצוצין לידי הס"א, כי בטרם

שטעמו מעץ הדעת, לא יכלה האשה, אף לנגוע בדבר האסור, כנ"ל באות י"ז, דאפי' בקירוב נגיעה לעץ הדעת, תיכף טעמה, בו מרירות בטעם מות, דע"כ הבינה והוסיפה, גם באיסור נגיעה, כנ"ל ע"ש, ואחר טעימה הא' שכבר שלטה הנהגת הס"א והשקר בקיום המציאות, נעשה להם האיסור כ"כ מתוק בתחילתו, עד שלא יכלו עוד לפרוש הימנו, כמ"ש ז"ל, שאמר אכלתי ואוכל עוד כנ"ל.

ובזה תבין מה שהמתן שכר שבהתורה הק', מוגדר, רק בשלות הגופות, להיות, שכל ענין התורה, הוא להבאת תיקונו של חטא העצה"ד, שנתבלבל ההנהגה של קיום המציאות על ידיה. ולתיקון זה ניתנה התורה, כדי לחזור ולהעלות הרפ"ח ניצוצין להקדושה, שאז ישוב ההנהגה של הקיום, אל הקדושה, ויסורו הבלבולים, מדרכי הקיום המציאות, שאז יוכשרו בני אדם לשלימותם הנרצה, מאליהם, ע"י הבירור של מר ומתוק לבד, שהוא הפועל הראשון שבטרם חטאו של עצה"ד, והבן. וכן הנביאים, אינם מדברים אלא מתיקון הזה לבד, והיא שאמרו חז"ל, כל הנביאים לא נתנבאו אלא לימות המשיח, שהוא ענין השבת דרכי קיום העולם בהשגחה המבוררת, כמו שהיתה קודם החטא, אבל לעולם הבא, פי' גמר הענין שהוא השואת צורה ליוצרה כנ"ל, עין לא ראתה אלקים זולתיך, עש"ה, וכמו"ש, שבימות המשיח, [אם] מצרים לא יעלה וכו' לא עליהם יהיה הגשם וכו' והיינו ע"י בירור טו"ר כנ"ל.

אות כב

ועתה מובן לנו מאמר חז"ל שנכנסנו בו, דלא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום וכו', ועמדנו בו, למה נבחר מאמר זה לסיום הש"ס, ומובן ע"פ הנ"ל, דמסבת חטאו של עצה"ד, פרח נשמת חיים הנצחיית, שנפח ה' באפו, לצרכי האדם הראשון לבדו, וקבלה לצורה חדשה, המכונה זיעה של חיים, כלומר שנתחלק הכלל לפרטים מרובים מאד, לטפין טפין, שנתחלק בין אה"ר וכל תולדותיו, עד עת קץ, באופן, שאין שינוי כלל במעשה השי"ת אלא צורה נוספה יש כאן, אשר זה אור החיים הכללי, שהיה צרורה באפו של אה"ר, נתפשט לשלשלת גדולה, המתגלגלת על גלגל שינוי הצורה, בגופות מרובות, ובגוף אחר גוף, עד גמר התיקון המחויב. ולפיכך נמצא שתיכף ביום אכילתו מעצה"ד מת, ופרח הימנו חיים הנצחיים, אלא שנקשר באבר ההולדה (שה"ע הזווג שנק' שלום כמ"ש בזוהר וכהאר"י) לשלשלת גדולה כאמור.

ונמצא, שאין אדם חי לצורך עצמו, אלא לצורך השלשלת כולו, באופן שכל חלק וחלק מהשלשלת, אינו מקבל את אור החיים לתוך עצמו, אלא רק משפיע אור החיים, לכללות

השלשלת. וכן אתה מוצא במדת ימי חייו, כי בעשרים שנה, ראוי לישא אשה. ועשר שנים, ראוי להמתין על לידת בנים, כמ"ש ז"ל. ונמצא מוליד בטוח, בשנת השלשים ואז, יושב וממתין על בנו, עד שיגיע לארבעים שנה, ימי בינה, באופן, שיוכל למסור לו, את הונו וידיעותיו, שרכש בעצמו, וכל אשר למד וירש מאבותיו, ויהיה בטוח עליו, שלא יאבד זה בענין רע, שאז תיכף הולך לו לעולמו, ובנו נאחז בהמשך השלשלת, תחת אביו. **והנה** נתבאר לעיל אות ט"ו, אשר מקרה החטא של עצה"ד, היה במחוייב לאה"ר, בסו"ה נורא עלילה לבני האדם, עש"ה. כי צריך לקנות בבנינו, כלי חצון, לקבלת אור מקיף, באופן, שב' ההפכים יבואו בנושא אחד, בב' זמנים בזה אחר זה, שבזמן קטנותו, יהיה סמוך על שלחן הס"א, וע"י התענוגים דפרודא שמקבל בחמתם, מתגדלים בו הכלי קבלה דחלל הפנוי, בשיעורם הנרצה, ואז, כשמגיע לגדלותו, ועוסק בתורה ומצות, יהיה מצוי לו היכולת, להפוך כלי קבלה הגדולים, בע"מ להשפיע. שהיא עיקר המטרה, שנק' אור האמת, והחותם, כנ"ל באות י"ד עש"ה.

אמנם נודע, שבטרם שמתחבר להקדושה, מחוייב שוב להתפרש, מכל צורת הקבלה, שהשיג משלחן הס"א. כמו שהגיע אלינו מצוות האהבה, בכל נפשך ובכל מאודך, וא"כ מה הועילו חכמים בתקנתם, דשוב חזר ואבד, כל מה שהשיג מס"א, ודו"ק היטב. ולפיכך, הזמין השגחתו ית', ריבוי הגופות בכל דור ודור, ע"ד שאמרו ז"ל, ראה הצדיקים שהמה מועטים, עמד ושתלן בכל דור ודור. פי', שראה ית', שסופם של הצדיקים, לדחות לגמרי ענין הקבלה העצמיית, ונמצאים נתמעטים מאור מקיף שלהם, כי נדחה מהם כלי החצון הראוי לזה, וע"כ שתלן בכל דור ודור, שאין לך דור שלא יהיה בו חלק גדול מאותם הבריות שעיקר בריאתם אינם אלא בשביל הצדיקים, שיהיו המה הנושאים בחי' הכלים דחלל הפנוי, בשבילם. שיתפעל בהצדיקים בחי' כלי חיצון על ידיהם, על צד ההכרח שלא ברצונם. והוא, מפני שכל בני הישוב, יש להם דביקות זה עם זה, להתפעל זה מזה, הן בנטיות הגוף, והן בדעות, וע"כ, המה מביאים במחוייב, את נטיות הקבלה עצמיית, להצדיקים, שבאופן זה מסוגלים לקבל, את האור מקיף הנרצה.

אמנם לפי"ז, היו צריכים צדיקים ורשעים להמצא בכל דור במשקל השוה, ואינו כן, אלא על צדיק אחד, אנו מוצאים אלפי רבבות של ריקים. אלא צריך שתדע ב' מיני שליטות, הנמצאים בהבריאה. הא', הוא כח איכותי, הב', הוא כח כמותי. ולהיות שכל אותם המתנהלים לרגלי הס"א, כחם דל ומצער בזוי ושפל, בלי חפץ ובלי מטרה, אלא הולכין ונהדפים כמוץ לפני רוח. א"כ, איך יוכלו כאלה, לפעול מה, באנשים חכמי לב, שדרכיהם מבורר בחפץ ותכלית, ועמוד אור העליון מאיר לפניהם יומם ולילה.

באופן, שיספיקו להביא נטיותיהם הקטנטנות בלבבם. אשר ע"כ, הזמין ית', כח הכמותי בהבריאה, שכח הזה, אינו צריך לאיכות של כלום. ואסביר לך, על דרך שאנו מוצאים, כח האיכותי בגבורה. כמו באריות ונמרים. אשר מרוב האיכות שבכח גבורתם, שום אדם לא ילחם בהם. ולעומתם, אנו מוצאים כח וגבורה, בלי איכות של כלום, אלא בכמות לבד, כמו הזבובים. שלגודל הריבוי שבהם, שום אדם לא ילחום עמהם, וטיילים האלו, בני חורין המה בביתו של אדם, ועל שלחנו הערוך, והאדם מרגיש את עצמו חלש לנגדם. משא"כ, לעומת זבובי השדה, ושרצים, וכדומה, מאורחים בלתי קרואים, הגם שכחם יהיה ביתר איכות מזבובים הביתים, לא ישקוט האדם, ולא ינוח, עד כלה יגרש אותם מרשותו. והוא, מפני שהטבע לא הנחיל להם כח הריבוי, כמו לזבובים. וע"פ זה תבין, אשר בהכרח, מחוייב להמצא המון גדול מאד, על כל צדיק וצדיק, עדי שיפעלו בו את נטיותיהם הגסות, בכח הריבוי שבהם, משום שאין להם איכות של כלום, והבן היטב, ואכמ"ל עוד.

וזה שיעור הכתוב, ה' עוז לעמו יתן, פי', שאור החיים הנצחי, המושג לכל שלשלת הבריאה, הוא נקרא עוז, ומבטיח לנו הכתוב, שהשי"ת נותן לנו בבטחה העוז הזה. אמנם יש להקשות הא כיצד, כיון דכל אחד ואחד, אינו ענין שלם לעצמו, כמ"ש ז"ל, טוב לו לאדם שלא נברא משנברא, וא"כ, איך אנו בטוחים בנצחיותו ית'. וזה שגומר הכתוב, ה' יברך את עמו בשלום, והיינו, ברכת הבנים, ע"ד שאמרו ז"ל, במסכת שבת משים שלום בבית בטל, כי ע"י הבנים, נמשך ונקשר השלשלת הזה עד גמר התיקון, ואז נמצאים כל החלקים בנצחיות, ואכמ"ל והבן.

ולפיכך, אמרו ז"ל, לא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום, כי כמו שברכתו ית' היא נצחיית, צריכים המקבלים ג"כ להיות נצחיים, ובזה נמצא אשר ע"י הבנים, נאחזים האבות, ועושים ביניהם שלשלת הנצחיות, הראוי להחזיק ברכה הנצחיות, ונמצא שהשלום הוא המחזיק ומנצח על שלימות הברכה.

ולפיכך סיימו הש"ס במאמר הזה, להיות השלום כנ"ל, הוא הכלי מחזיק בעדינו ברכת התורה וכל המצוות, עד לגאולה שלימה ולנצחיות, בבי"א, והכל על מקומו יבוא בשלום.